Värmdö Journalen

Din lokaltidning om människor och händelser i Värmdö • Tel 570 327 00 • Nummer 4 • december 2013 • Årgång 8

Värmdö Journalen

Utges av Wärmdö Informationstjänst
Ansvarig utgivare: Birgit Wahrenberg
Adress: Tyra Lundgrens v 6, 134 40 Gustavsberg

Tel 08-570 327 00, 070-433 60 87
E-post: varmdo.informationstjanst@telia.com
Redaktör: Birgit Wahrenberg
Bankgiro: 5831-9500. Plusgiro: 18 37 13-7
Spridning: Hushåll i Värmdö kommun
Annonser och distributionsfrågor: Wärmdö Informationstjänst
Layout: Wärmdö Informationstjänst
Upplaga: 19 500 ex
Utkommer med 4-5 nummer per år
Distribution: SDR och Posten
Tryck: Prinfo Bergs

Manusstopp för nr 1 2014: Kontakta redaktionen
Utkommer mars – april 2014
ISSN: 1653-5421

Eftertryck endast med redaktionens tillstånd och efter överenskommelse med upphovsmannen.

Foto där annat ej anges: Wärmdö Informationstjänst
På omslaget: Spindeln i nätet – Värmdö Journalen.
8 år på nacken. Över 30 utgivna nummer
Bild: Jan Hector
Tidningens medarbetare presenteras nedan

Nr 4 – December 2013

Birgit Wahrenberg
Chefredaktör och ansvarig utgivare. Journalist. Bred kommunal erfarenhet. Tidigare ansvarig för Värmdö kommuns informationstidning under nära 30 år. Väl förtrogen med Värmdös och Gustavsbergs historia, styre och leverne.

Christer Hedberg
Bor i Aspvik, norr om Gustavsberg. Frilansjournalist/redaktör med mångårig erfarenhet av samhällsfrågor, information och media. Numera egenföretagare men med ett långt förflutet som kommun- och landstingspolitiker (S) bl a som kommunalråd i Värmdö kommun under 15 år.

Ammi Lundholm
Sjuksköterska.
– Att skriva medicinska artiklar som kan vägleda människor till en bättre hälsa är drivande men även ett poetiskt inslag i skrivandet passar mig. Jag tycker också om att röra mig i naturen och sjunga i kör.

LG Nilsson
Med en ungdomskarriär som popmusiker och komiker har LG arbetat som copywriter, creative director, filmproducent, radio- och reklamproducent och eventarrangör mm. LG bor i den äldre delen av Gustavsberg.

Eva Bergström
Bor vid Beatelund, Är marknadsekonom och har gjort stora kampanjer, bl a radiohjälpskampanjer för flera handikapporganisationer, Varit redaktör för tidningar och har ett stort kunnande kring samhällsfrågor. Är mycket intresserad av att utveckla häst- och besöksnäringen samt Värmdö som landsbygdskommun.

Renée Engstrand
Skribent och tidigare daglig medarbetare på redaktionen. Gör som då gärna personporträtt och reportage om livet i Skärgården.
– Jag har under åren haft förmånen att del av många spännande berättelser och roliga uppdrag som jag sedan kunnat förmedla till våra läsare.

www.varmdo.se

Värmdö kommun Bostadsförmedling 2014

Från den 1 februari övergår Värmdö kommun Bostadsförmedling till Bostadsförmedlingen i Stockholm.

Du måste registrera dig på www.bostad.stockholm.se el via kundtjänst på tfn 08-785 88 30.
Se kommunens webbplats.

Kötiden från Värmdö flyttas med och du behåller "värmdökötiden" fram till den 31/1 2019.

VÄRMDÖ KOMMUN

VÄRMDÖ
STOCKHOLMS STOLTASTE SKÄRGÅRD

www.varmdo.se

Energirådgivning

Vill du få tips om hur du kan minska dina energikostnader och miljöpåverkan för din energianvändning, kontakta kommunens energirådgivare, som hjälper dig med detta och mycket mer.
Tel: 08-29 11 29, mån-fre kl. 09.00-17.00
eller gå in på **www.energiradgivningen.se**

VÄRMDÖ KOMMUN

energi & klimat rådgivningen
Ring rådgivarna 08 - 29 11 29
www.energiradgivningen.se

350 kr glasögonrabatt!

350 kr i rabatt vid köp av kompletta glasögon när du gör en synundersökning.

Erbjudandet gäller i en månad efter genomförd synundersökning. Rabatten gäller ej avtalsglasögon.

SYNSAM
www.synsam.se

VÄRMDÖ KÖPCENTRUM · 08-570 345 50 · VARD. 10-19 LÖRD. 10-16

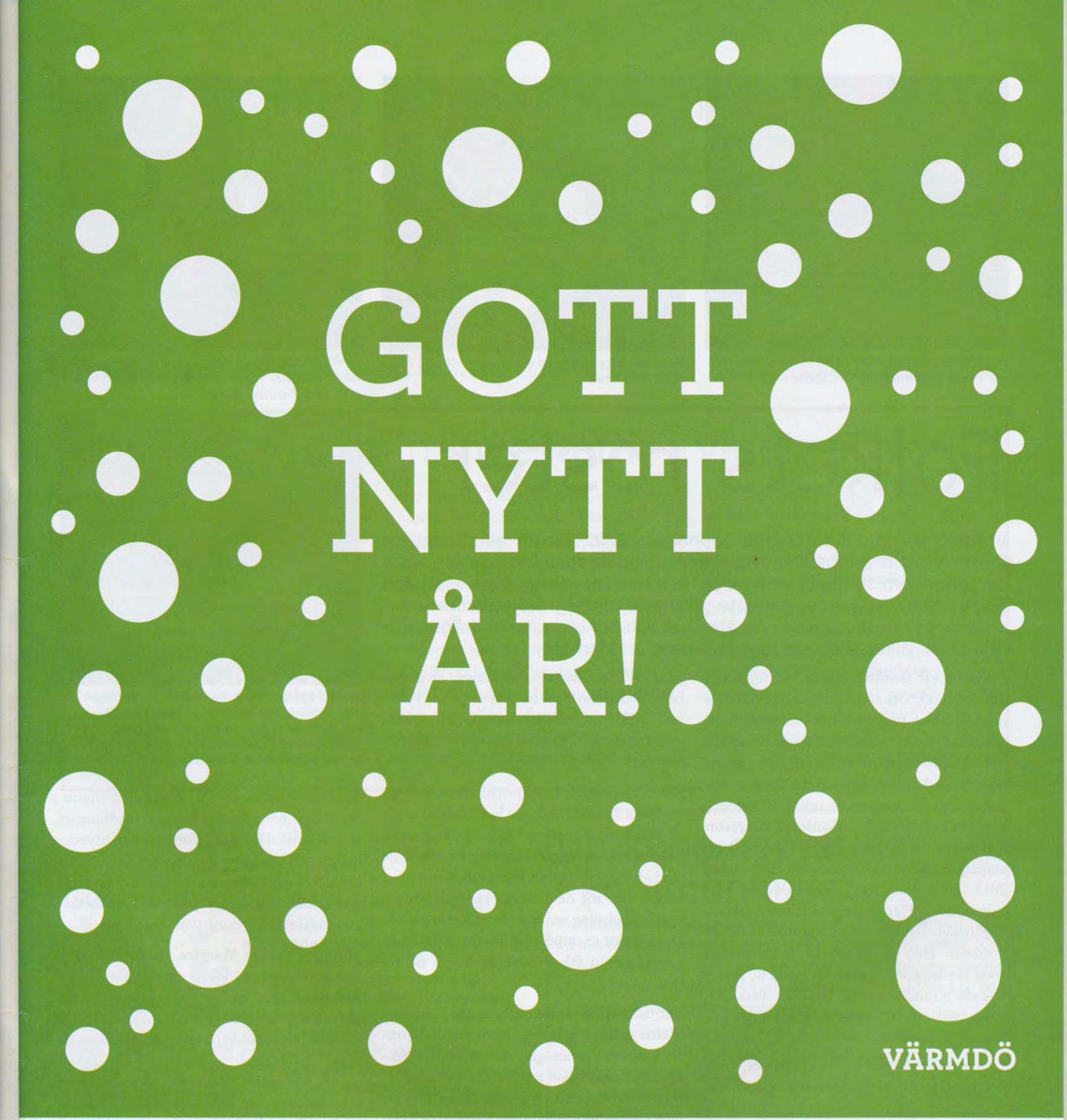

... i Stockholms stoltaste skärgård.

Värmdö är så mycket mer än skärgårdens största ö eller den ännu större kommunen. Värmdö är full av kontraster och skarpa profiler, här sker mötet mellan idyll och urban livsstil. I Värmdö ryms en mångfald av öar, kobbar och skär. Det är en historisk plats och samtidigt en framtida mötesplats som genom sitt läge har en stark framtidsanda.

Ett gott nytt år till er alla från oss alla i Värmdö – Stockholms stoltaste skärgård.

Liza Zetterberg och Mats Andersson ställde frågor om en hundrastgård i Gustavsberg.

Hans Jangeby slog med sina frågor ett slag för ökad demokrati.

Varför är Värmdö så dålig i olika medborgarenkäter, undrade Torbjörn Malm. Något entydigt svar på det kunde inte ges.

Folkets röster

Värmdö kommunfullmäktige öppnades på försök för allmänhetens frågor vid sitt augustisammanträde. Erbjudandet togs av ett antal personer som sände in sina frågor och förväntade sig svar. Men den korta tiden, en timme, gav inte utrymme för några djuplodande resonemang. Dessutom var regelverket och hanteringen av frågestunden oklar vilket skapade mer förvirring än klarheter.

Först ut var **Gunilla Bjärås**, ordförande i SPF Värmdö, som ställde frågor hur kommunen ska kunna tillgodose behovet av väl fungerande äldreboenden. Hon ansåg bland annat att äldre personer gärna vill flytta till ett boende med kvalitet och där det finns ett socialt umgänge, medans de orkar. Kommunstyrelsens ordförande, **Monica Pettersson** (M) kunde dock lugna frågeställaren i detta angelägna ärende. Kommunen har redan 2011 inventerat framtidens äldreliv och äldreomsorg. Fler platser ska komma till och tillgängligheten ska ökas i Värmdöbostäders bostäder. Hon ansåg att det fanns många goda förslag kring detta. I sin replik till svaret frågade Gunilla Bjärås om det verkligen fanns beslutskraft i dessa frågor. På det fick hon ett klart Ja!

Nästa frågeställare var två personer, **Liza Zetterberg** och **Mats Andersson**, som undrade kring den hundrastgård de önskade i Gustavsberg. Varför tar ni inte till er vårt engagemang, undrade de bland annat. De var besvikna över att den plats utanför Skogsbo som de tyckte var bra istället blev en grusplan i Ösbyskogen. Vi vill ha en mötesplats både för hundar och människor, var budskapet. På detta gavs två svar, dels kultur-och fritidsnämndens ordförande, **Fredrik Snejbjerg** (FP), som beklagade att de inte var nöjda men han kunde inte ge något bra svar på deras frågor. Istället klev **Peter Frej** (M) upp som ordförande i samhällsbyggnadsnämnden som ansvarar för mark och plan frågor. Att lägga en liten rastgård vid Skogsbo var inte möjligt på grund av dagvattenledningar, slog han fast. Med hänsyn till utemiljön tycket vi det var rimligt att istället använda den gamla grusplanen vid Ösby. Med det var den dialogen slut.

Karin Lundwall, från bostadsrättsföreningen Östra Ekedal, undrade hur ett ärende går till från ankomst till ett ärende i nämnden. Bakom frågan ligger föreningens missnöje med att få besked från kommunen om olika frågor som rör dem. Som svar fick hon en kort redovisning om hur det formellt går till. Det blev ett exempel på hur viktigt det är att formulera sin fråga. Som du frågar får du svar.

Politiskt spännande blev det när **Torbjörn Malm** ställde några frågor om varför Värmdö kommun genomgående får så låga omdömen i jämförelse med andra kommuner? Han refererade till en medborgarundersökning som genomgående gav Värmdö och politikerna låga betyg och undrade nu varför Värmdö är så dålig? **Monica Pettersson** (M) bekräftade att Värmdö fått låga omdömen i olika undersökningar med att det är svårt att jämföra dem. Någon analys över detta har ännu inte gjorts, konstaterade hon, och kunde därför inte ge något entydigt svar.

Liknande tongångar kom sedan från frågeställaren **Hans Jangeby**, som engagerat sig i demokratifrågor och tog upp 10 olika frågeställningar kring den kommunala demokratin och hur Värmdö hanterar den. Hans missnöje och frustration gick inte att ta fel på.

Gunilla Bjärås från pensionärsorganisationen SPF undrade om kommunen hade den beslutskraft som behövs för att möta behovet av äldreboenden? Det har kommunen, svarade kommunstyrelsens ordförande

Monica Pettersson (M) ansåg att kommunen blivit bättre och utvecklat medborgarkontakterna. Hon var positiv till den utvecklingen och ansåg att det öppnats upp på ett bra sätt i kommunen. Av tidsskäl fick inte frågeställaren utveckla sin synpunkter varför någon vidare dialog kring detta inte kom till.

Slutligen var det **Margita Åberg-Palosvirta**, som lämnat in 15 frågor som spände över flera olika områden bland annat seniorfrågor om taxor, p-tillstånd och biståndshandläggare, samt om bostadsfrågan både för äldre och yngre. Av tidsskäl var det omöjligt att behandla alla dessa. Istället blev det en allmän frågeställning om bostadsbyggande i kommunen. **Peter Frej** (M), kunde då meddela att den stora plan över fabriksområdet nu vunnit laga kraft och att det där kan byggas ca 2 200 nya bostäder. Det kommer att lösa kösituationen och att olika flyttkedjor därmed kan friställa billiga ungdomsbostäder, ansåg han. Inte heller här kunde det av tidsskäl bli några vidare diskussioner. Frågestunden avslutades. Av surret efter mötet framkom att frågestunden som sådan var bra men alla var inte nöjda med resultatet. Möjligen var förväntningarna för högt ställda. En utvärdering kommer att göras inför kommande försök.

Text & Bild CHRISTER HEDBERG

Värmdö kommun investerar i barn, unga och kultur

Värmdö kommuns investeringsbudget för 2014 röstats igenom i kommunfullmäktiges novembermöte. Investeringsbudgeten rör de pengar som kommunen lägger på större, planerade investeringar, exempelvis på byggnader och vägar. I budget för 2014 har ramarna gjorts upp även för 2015–2016.

Enligt den nya budgeten kommer kommunen bland annat att satsa på en upprustning av Kvarnbergsskolan och på att göra en programhandling, inklusive programkalkyl, för Ekedalsskolan. En ny förskola planeras även till 2016, men det är ännu inte bestämt var denna ska byggas.

I Porslinsfabrikens gamla lokaler i Gustavsberg ska ett nytt kulturhus skapas. Till detta avsätter kommunen 175 miljoner.

Kommunen satsar även på reparation av vägar, utbyggnad av gång- och cykelvägar, cykelparkeringar samt på trafiksäkerhetsåtgärder. Byte av gatubelysning med kvicksilver mot miljövänligare alternativ fortsätter. Detsamma gäller investeringar i utbyggnaden av vatten och avlopp.

Ur PRESSMEDDELANDE VÄRMDÖ KOMMUN

En hoppborg hade satts upp utanför Gustavsbergteatern före kommunfullmäktiges möte.

Värmdö kommun investerar i vindkraftverk

Värmdö kommun har tecknat avtal om förvärv av vindkraftverk från Eolus Vind AB. Genom förvärvet kommer Värmdö kommun att kunna producera 7,6 GWh förnyelsebar el, vilket motsvarar hushållsel för cirka 1 500 hushåll.

– Genom vår investering som skett med stor politisk enighet får vi bättre kontroll över kommunens energikostnader vilket frigör resurser för skola, vård och omsorg. Därtill är vi med och bidrar till en ökning av den förnybara elproduktionen. Sammantaget är jag mycket tillfreds med investeringen säger **Monica Pettersson** (M) som är kommunstyrelsens ordförande i Värmdö.

Elproduktionen från vindkraftverket kommer att nyttjas för energianvändningen i Värmdös kommunala verksamheter. Vindkraftverket kommer att uppföras i vindpark Nötåsen i Sundsvall kommun och tillträde sker i september 2014.

– Det är oerhört glädjande att Värmdös politiker i bred enighet har valt att investera i köpet av ett vindkraftverk. Investeringen är ett viktigt steg i omställningen från ett fossilberoende till ett klimatneutralt samhälle. I och med köpet kommer Värmdö kommun att bidra till att såväl lokala som regionala och nationella mål för förnybar elproduktion från vindkraft uppnås, säger **Malin Åberg Aas**, (MP), kommunalråd.

Investeringen i vindkraftverket är en del i Värmdö kommuns miljöarbete gällande egenproducerad och förnyelsebar energi. Målet för år 2030 är att andelen förnybara energikällor ska vara 50 procent och att vindkraftsenergin ska utgöra 5 procent av den totala energiförbrukningen.

PRESSMEDDELANDE VÄRMDÖ KOMMUN

Kjell Lööw ny VD för Gustavsbergs Porslinsmuseum

***Kjell Lööw**, museichef på Gustavsbergs Porslinsmuseum blir från årsskiftet ny VD för Porslinsmuseét efter **Björn Blomkvist**. Kjell Lööw kommer att vara VD under verksamhetsåret 2014. Därefter kommer Gustavsbergs Porslinsmuseum AB, som är kommunägt, sannolikt att avvecklas och återgå till den kommunala förvaltningen.*

T.v: Kjell Lööw. Bild IW

Utökade öppettider i kommunhuset

Kommunhuset i Skogsbo kommer från och med 1 januari 2014 att öka tillgängligheten och servicen för medborgarna genom förlängda öppettider. De nya öppettiderna är måndag-onsdag 08.00-17.00, torsdag 08.00-19.00 samt fredag 08.00-17.00. Det beslutade kommunstyrelsen i november.

De nya öppettiderna ligger i linje med kommunens vision - Vision Värmdö 2030 - som bland annat ska utmärkas av kvalitativ service baserad på delaktighet, tillgänglighet och dialog mellan medborgare och kommun.

PRESSMEDDELANDE VÄRMDÖ KOMMUN

UPPLANDS SVETSSERVICE AB

Åvägen 3-5 Box 97 139 22 Värmdö

08-571 685 00

E-post: usvets@telia.com

MASKINMONTAGE MEKANISK. VERKSTAD

Vi tillverkar rostfria detaljer för båtar

Med inspiration från Danviksklippan kommer planen för Kvarnbergsterrassen att pröva fyra nya punkthus istället för terrasshus utmed Bagarvägen.
Bild ARKITEKTFABRIKEN Ab, MAJA SÄFSTRÖM

Oroliga frågor om nya Gustavsberg

Hur klaras all ny trafik? Och räcker verkligen p-platserna till? Det var några av frågorna när Värmdö kommun presenterade sina utbyggnadsplaner för Gustavsberg, på ett frukostmöte för företagare i Nacka och Värmdö.

Mötet som arrangerades av Skuru IF, organisationen Företagarna Nacka Värmdö, Stockholms Handelskammare Nacka Värmdö samt Nacka och Värmdö kommuner hölls denna gång i Gustavsbergs Vårdcentrals hörsal den 27 november och samlade 60-talet deltagare från det lokala näringslivet.

Det omfattande förändringsarbetet för Gustavsberg som nu sker med ca 2 700 bostäder och närmare 8 000 nya invånare, redovisades av kommunens projektledare **Moa Öhman**. Utöver den nu i kraftvunna detaljplanen för Fabriksstaden, med ca 1 400 nya bostäder, finns ytterligare projekt. Närmast och det som nu byggs av Riksbyggen på den så kallade Mariaterrassen, med 120 bostadsrätter varav 53 seniorbostäder, med inflyttning under nästa år. På det följer planer på Strandvik med seniorbostäder samt Kvarnbergsterrassen. Den sistnämnde föreslås nu bli fyra tiovåningshus ställda en bit upp på berget med tillfart från Algatan vid Gustavsbergs Värdshus. Här efter följer utbyggnad av Vattentornsberget och själva centrum i Gustavsberg.

Men trafikfrågorna står fortfarande under debatt. På företagarnas frågor om trafik och parkeringar framkom att utgångspunkten är ett hållbart byggande och då måste bilarna maka på sig. Exempelvis föreslås en parkeringsnorm med 8 platser på 1000 kvm bruttototalarea. Bygger man normalstora lägenheter betyder det ca 0,8 p-platser per lägenehet. Även kollektivtrafikens framkomlighet ska prioriteras. För att bättre fördela trafiken i centrala Gustavsberg ska nya rondeller skapas och biltrafiken på nytt öppnas på Gamla Skärgårdsvägen förbi kyrkan.

En specialdesignad alléväg ska även iordningställas som huvudstråk till och från Gustavsberg. Stort fokus finns även på större parkstråk liksom gång- och cykelvägar som både knyter samman och erbjuder nya promenadstråk. Bland annat betyder de nya punkthusen på Kvarnbergsterrassen, istället för terrasshus längs Bagarvägen, att en grön parkväg mellan hamn och centrum kan säkras och vidgas. Men företagarna lät sig inte övertygas. Varken av argumenten om ett hållbart samhälle eller svårare framkomlighet för biltrafiken. Det har

Moa Öhman är kommunens projektledare för omdaningen av centrala Gustavsberg. Bild IW

redan prövats i Hammarby sjöstad utan större framgång, menade några och beskrev hur det inverkade negativt på kundtillströmningen. Flera underströk då att det också behöver byggas flera arbetsplatser i området. Frågor väcktes även om trafikstörningar i hamnområdet under den långa byggperioden. Kommunen sade sig dock kunna hantera detta för att minimera eventuella störningar under byggperioden.

Efter Länsstyrelsens invändningar skapas nu en omarbetad plan för Strandvik men något färre bostäder och att Strandviksvillan behåller sin framträdande plats. Bild BRUNNBERG & FORSHED

Noterades även att omdaningen av centrala Gustavsberg är en tidsödande process. Trots betydande ansatser om samordning och politisk samsyn, bland annat genom kommunstyrelsens Gustavsbergsutskott, går det långsamt. Flera detaljplaner har stött på patrull från Länsstyrelsen där riksintresset för kulturmiljövården, skarpare regler mot buller samt strandskyddsbestämmelser har en stark påverkan i planprocessen. Att bygga nytt i gammal kulturbygd har uppenbart sina sidor. I vart fall tar det tid. Samtidigt öppnar tillväxten av Gustavsberg betydande möjligheter för det lokala näringslivet. Frågan är om de många byggherrar som ska förverkliga utbyggnaden också ser det lokala näringslivets behov av arbetsplatser, affärslokaler, matställen och marknadsföringsplatser. För frukostmötet stod det klart. Utan boende och arbetsplatser i samspel skapas inga levande samhällen. Under mötet gavs också tillfälle att presentera nya företag och företagare.

Text CHRISTER HEDBERG

56 bostadsrätter byggs i Mörtnäs

Bostadsrättsföreingen Lunden i Mörtnäs Hagar. Bild HÖKERUM BYGG AB

I området Mörtnäs Hagar, strax öster om Värmdö Köpcentrum, bygger företaget Hökerum Bygg AB bostadsrättsföreningen Lunden i tre punkthus med totalt 56 lägenheter på 1,5 till fyra rum och kök. Preliminär inflyttning är beräknad till juni 2014.

Nya hyresrätter i Västra Mörtnäs

VärmdöBostäder AB bygger 12 hyreslägenheter och fem gruppbostäder i Västra Mörtnäs strax öster om Värmdö Köpcentrum. Fastigheten upplåts med tomträtt till VärmdöBostäder.

Det blir tre bostadshus i två våningar. Husen har tre lägenheter per plan runt ett gemensamt trapphus. Fasaden på husen har röd träpanel. Bullerplanket mot väg 222 integreras i carporten vid parkeringen. Gruppbostäderna, som ligger i ett av husen, består av fem lägenheterpå två rum och kök, gemensamhetsytor och personalutrymmen. Projektet beräknas vara färdigställt för inflyttning vid halvårsskiftet 2014.

Från första spadtaget i september. Bilder: T.h överst: Värmdö Bostäders VD Björn Blomkvist. Nedan: VärmdöBostäders styrelseordförande Malin Åberg Aas (MP) och kommunalrådet i Värmdö Anders Bergman (FP). Bild IW

På planeringsstadiet

VärmdöBostäder AB är inblandade i fler byggprojekt för bostäder där slutliga beslut ännu inte är tagna.

Brunns centrum. Kommunstyrelsen har tidigare i år beslutat utse VärmdöBostäder till vinnare i den utlysta markanvisningstävlingen. Tävlingsförslaget innehåller 109 lägenheter och lokaler i bottenvåningen. Tillståndsansökan för att få bygga inom vattenskyddsområde har lämnats till Länsstyrelsen och kommunens miljökontor. Prövningen beräknas bli klar runt årsskiftet.

Munkmora. Planarbete pågår för 115-120 nya lägenheter. En miljökonsekvensbeskrivning föreslår, som alternativ till tidigare tänkta 16-våningshus vid Munkmora centrum, ett sexvåninghus på samma plats och ett 10-våningshus på grönområdet vid infarten till Munkmora. Föreslaget 10-våningshus vid Skyttevägens vändplan kvarstår i planen. Ändringarna ska godkännas av samhällsplaneringsnämnden.

Charlottendal. Förslaget innehåller tre femvånings punkthus med 84 lägenheter, ett lamellhus med en 4-avdelnings förskola och 48 studentrum i tre plan. Bygglov är beviljat.

Djurö vårdcentral klar. Till- och ombyggnaden av Djurö vårdcentral i Björkås, Djurhamn, som utförts av VärmdöBostäder, är nu klar och inflyttad. Mark- och dräneringsarbeten samt barnavårdscentralens lokaler beräknas bli klara i januari 2014.

Bild BJÖRN LILJESTRAND

Brf Nya Läkarvillan

Värmdö kommun sålde 2007 fastigheten med Doktorsvillan till ett privat fastighetsbolag för 8 miljoner kronor. Därefter förvärvade ytterligare två privata bolag fastigheten för samma belopp.

Våren 2012 köpte Liljestrand Fastigheter AB fastigheten av av Fastighets AB Själsö och färdigställde under hösten 2012 och vintern 2013 byggprojektet Bostadsrättsföreningen Nya Läkarvillan med total 12 lägenheter på 59 till 115 kvadratmeter varav fyra i Doktorsvillan och åtta radhusliknande lägenheter på 94 kvadratmeter med egna uteplatser i två flygelbyggnader. Inflyttning skedde sommaren 2013.

Mässdag för alla smaker

– Vilken mässdag! Förra året var det första året för Värmdö Företagardag. Och redan det var en succé. Vi kunde räkna in 101 utställare och över 1100 besökare. I år ökade vi på alla håll: över 130 utställare och 2011 besökare, för att vara exakt. Och samma sak genomsyrade årets mässa – den trevliga stämningen, säger **LG Nilsson**, marknadsföring- och pressansvarig.

Mycket spännande mötte besökarna på Företagardagen i Mässhallen, Gustavsbergs hamn:

Smaka på Värmdö! Lokalt, närodlat, ekologiskt, hembakat och tävlingen om Årets Värmdökock.

Kommunens VA-torg med svar på alla frågor. Kommande krav och ansvar. Har du hittat din lösning?

Framtidens Gustavsberg. Byggplanerna, bostäderna.

Jobbforum. Kom till mässan och få ett jobb.

Bli inspirerad. Friskvård och gym. Upplev Body Joys barn- och ungdomsverksamhet som får 400 unga i Värmdö att röra på sig.

Skärgårdsradion var där. Företagare kunde spela in egen radioreklam på plats.

Prata energi. Möt de nya miljölösningarna, titta på världens kanske mest avancerade miljöbil.

Seminarier: Värmdö som besöksmål. Hur uppfattas Sverige utomlands? Framtidens skärgårdskommunikation – IT och båttrafik.

Prisutdelningar. Årets Värmdöföretag, Årets Nyföretagare. Årets Småföretagare, Årets Värmdökock.

Företagardagen arrangerades i samarbete mellan Värmdö Företagarförerning, Företagarna Nacka-Värmdö, Företagarna Skärgården, NOVAQ (Nacka Och Värmdö AffärsQvinnor), Handelskammaren Nacka-Värmdö, NyföretagarCentrum Nacka Värmdö Tyresö, Visit Värmdö Ideell Förening och Värmdö kommun.

Här klipps inga band, här knyts banden i stället. Arrangörerna vid invigningen av Värmdö Företagardag: Fr.v: Monica Pettersson (M), kommunstyrelsens ordförande Värmdö, Annelie Pettersson, NOVAQ (Nacka Och Värmdö AffärsQvinnor), Mikael Cederlid, ordförande i Värmdö Företagarförening, Eva Bergström, kassör i Visit Värmdö Ideell Förening, Ulf Westerberg, Företagarna Skärgården, Carl Johan Eiderbrant, Förretagarna Nacka-Värmdö, Lars Berlin, näringslivschef i Värmdö, Amanda Thunberg Åkerstrand, moderator, L-G Nilsson, marknadsföring och pressansvarig, Henrik Mickos, Handelskammaren Nacka-Värmdö.

Seminarie om skärgårdskommunikation – IT och båttrafik. Fr.v: Lotta Ljungberg, Företagarna Skärgården, Annika Andersson Ribbing (S), oppositionsråd Värmdö kommun, Monica Pettersson (M), kommunstyrelsens ordförande Värmdö, Britt Fågelström, SIKO/Turistföreningen Möja, Rune Wikström, moderator.

Från öl, must och rapsolja till glass, ost och bröd. Värmdö har blivet en riktig "matkulturkommun". Det fick besökarna på Företagardagen upptäcka.

Per Cason från Wermdö Glassmakeri som ligger i Säby på Ingarö.

Bild IW *Brödfestival arrangerades Systrarna Delselius Café & Kondtori i Gustavsberg.*

Anna Kälvebrand.

Årets Nyföretagare:
Anna Kälvebrand

På Värmdö Företagardag gick utmärkelsen Årets Nyföretagare till **Anna Kälvebrand**, med mejeri Ostmakeriet.

Juryns motivering till utmärkelsen:
"Anna har densanna entreprenörsandan: inte ge upp,att våga satsa trots motgångar i början. Att välja att gå sin egen väg.Energi och envishet karaktäriserar henne. Egenskaperen nyföretagare behöver. Hon satsar på en bransch i ropet: lokalt produktion av "livsmedel", men som i detta fall handlar om egen produktion av ostar, efter eget recept! Hon är en väl kvalificerad till titeln: Årets Nyföretagare i Värmdö!"

Hon är 46 år, bor i Älvsala i Värmdö, med sin familj. Maken **Jocke** som agerar mjölkkusk, barnen **Oskar** och **Freja**, vilka hjälper till i kaféet emellanåt. Hon har arbetat som florist under huvuddelen av sitt arbetsliv. Hon har café, blomsteraffär och startat upp en outlet. Sommaren 2011 kom idén för ett småskaligt mejeri med fokus ystning, ostproduktion. Med sitt eget kontaktnät och även ett mejeri i Enköping fick hon värdefulla erfarenheter och hjälp, vid sidan av det NyföretagarCentrum Nacka Värmdö Tyresö kunde erbjuda henne.

Hon har nu utbildat sig till "mejerska"och efter en ganska intensiv jakt efter lämplig lokal i Värmdö, som tyvärr inte gav resultat, fick hon napp hos fastighetsbolaget Vasallen på Rindö, där hon nu både producerar och säljer ostarna. Hennes ostar går nu åt som – ja, smör... Hon har producerat mer än 4 ton ost sedan starten i fjol, och hon har även inlett samarbete med olika intressenter, organisationer och säljer via Värmdökassen och ingår i koncepter"Smaka på Värmdö".

Priset utdelades av förra årets pristagare i Värmdö **Lennart Söderberg**, Brand Magic, samt **Kjell Eriksson**,ordförande i NyföretagarCentrum Nacka Värmdö Tyresö.

Bästa monter: Bygg-Ole

"För sin fyndiga idé att låta mässbesökarna bygga över 100 fågelholkar som var och en fick ta med sig hem."

Utmärkelsen Årets Värmdöföretag överlämnas. Monica Ryberg, till vänster och Monica Elsinga tar emot. Bland övriga medverkande vid ceremonin noterades Amanda Thunberg-Åkerstrand, försäljning- och programansvarig Värmdö Företagardag, Ulf Johnsson, ordförande i Visit Värmdö Ideell Förening och Henrik Mickos, Handelskammaren Nacka-Värmdö. Bild KERSTIN THÖRN

Årets Värmdöföretag: Body Joy

Juryns motivering:
"För att de med en tydlig målsättning strävat för att skapa en bred friskvårdsanläggning/gym för alla åldrar och kön, som inte exkluderar någon och som har en stark och tydlig lokal tillhörighet."

Årets Småföretagare: Miljö & Energiansvar

Juryns motivering: "Företaget har gått från 0-3 anställda på drygt ett år och växer. Det finns ett personligt engagemang och ekonomisk stabilitet i grunden. De är uppmärksammade för sina produkter och tjänster även utanför Värmdö vilket också det bidrar till en positiv utveckling inom kommunen och öppnar dörrar för fler Värmdöföretag att växa. Miljö & Energi Ansvar AB bidrar till ett bättre Värmdö med ett hållbart företagande och med framtiden i fokus." Utöver ära och berömmelse tilldelas vinnaren en heldags konferens i Siggesta Gårds herrgård inklusive lunch för de anställda och VD. Att utnyttjas under 2013.

VD Bengt Nylund från Miljö & Energiansvar tar emot utmärkelsen av Mikael Cederlid t.v, Värmdö Företagarförening. T.h Mikael Bergbom, försäljare i bolaget.T.v: Amanda Thunberg Åkerstrand från Företagardagens arbetsutskott

Årets Värmdökock: Niclas Nilsson

Vinnaren Niclas Nilsson, i mitten, och de två andra finalisterna Jonas Nilsson till vänster och Tobias Jespersen till höger mottog fina vinster som sponsrats av Värmdös lokala företagare och LRF Mälardalen.

Det blev slutligen Niclas Nilsson från Artipelag som tog hem segern i tävlingen Årets Värmdökock 2013. Sotad rostbiff med ölbrässerad potatis, krondillskokta rödbetor, ostcreme på Möja-ost och en sky med fläderbär var den komposition som kittlade juryns smaklökar mest.

I samband med Värmdö Företagardag arrangerades för första gången tävlingen Årets Värmdökock, ett initiativ från Wermdö hushållningsgille och Värmdö LRF. Med utgångspunkt från en specialkomponerad Värmdökasse med innehåll från Värmdös bönder och mathantverkare bestod tävlingsuppgiften av att laga en vinnande huvudrätt. Tre finalister hade valts ut och de tävlade "live" under Företagardagen. En prominent jury med representanter från Värmdö kommun och de gröna näringarna bedömde tävlingsbidragen under ledning av **Fredrik Björlin**, f.d. kapten i svenska kocklandslaget. Vinnaren, och de två andra finalisterna, mottog fina priser som sponsrats att Värmdös lokala företagare och LRF Mälardalen.

Text & bild: ANNA RANEBO

Idéflöden hos Visit Värmdö

Det var ett givande höstmöte Visit Värmdö hade i oktober med kreativa workshops och uppskattat "swedish fika". Ca 60 deltagare mötte upp Tornhuset i Gustavsbergs hamn. Förutom arbete i workshops dryftades planering inför 2014 och de produkter som kommer:

- **Värmdökarta 2014** som produceras av Expohuset Media.
- **Broschyren Upplev Värmdö.**
- **Utflyktsblad –** Värmdö och Nacka
- **Platsfoldrar –** Större öar och platser. Kommunens kulturenhet arbetar med dessa.
- **Webbportalen www.visitvarmdo.se** Är under kontinuerlig utveckling.
- **Värd i Värmdö/Sthlm Skärgård.** Med fler utbildningsinsatser.

Ett välbesökt och givande höstmöte hos Visit Värmdö. Bild IW

- **Outdoor – nu går vi ut!** Förtydliga och paketera allt som erbjuds utomhus av olika aktörer i Värmdö.

Färdiga och tydliga besökspaket efterlyses

Rolf Svensson, Värmdö Taxi premierades för tjänstfullt arbete för föreningen. Han mottog en present av Ulf Johnsson, ordf i Visit Värmdö.

På mötets workshops följde deltagarna upp förra årets succé och diskuterade aktuella frågor om produkter och paket, om marknadsföring av www.visitvarmdo.se och hur Visit Värmdö kan bli mer synligt.

Övernattningspaket i Värmdö. Tydliga paket som går lätt att förstå och beställa är än så länge en bristvara och detta bör vi bli mycket bättre på.

Utvidgad karta med smultronställen. Värmdökartan ges ut varje år i samarbete med Expohuset, så även under 2014 men med en ökad upplaga från 20000 till 30000 ex. I denna karta ansvarar Visit Värmdö för redaktionell text på ett par sidor, där olika smultronställen presenteras.

Tema konst och design. Temat finns representerat i utflyktsbladen "Utflykter öster om Stockholm" men går givetvis att utveckla och fylla på.

En workshopgrupp jobbar. Cissi Grape uppe t.v, från Värmdös näringslivskontor leder.

Kulturvandringar. Kulturvandringar är intressant då Värmdö har mycket att bjuda på. Fysiska guidningar är en bristvara, inte bara i Värmdö utan i hela Sverige.

Temabroschyrer. Hittills har vi tre mycket uppskattade temabroschyrer: Skärskåda Värmdö, Loppisbroschyren och Smaka på Värmdö.

App med personliga smultronställen. Idag finns en facebook-sida för "Visit Värmdö" där det är helt fritt för er att tipsa om personliga smultronställen

Lokala kartor och foldrar. Se ovan angående platsfoldrar.

Profilera Smaka på Värmdö. Profilera Smaka på Värmdö med ett "showroom" med försäljningsmöjligheter av våra mathantverkare.

Använda QR-kod mer. Att använda sig av QR-kod är smart, speciellt på de platser där det är svårt att tillhandahålla en fysisk guide, t ex Sjöhistoriska Stigen i Djurhamn och platser med historiska händelser. Visit Värmdö har redan en QR-kod för sin hemsida.

Elin Fransson är projektanställd på Visit Värmdö.

Samarbete med reseagenter, bussbolag, taxi. Det kan Visit Värmdö bli bättre på.

Skärgårdsslingan och Värmdöleden. Möjligheter för uppdatering undersöks.

Åka-båt paket, fisketurer, yoga på stranden. Presentationsprodukt bör göras.

Sprid information till exempelvis restauranger, affärer, mäklare och nyinflyttade.

Marknadsföring mot hotellreception. Flera av hotellen inom Värmdö är "Värd i Värmdö". Möjligheten att få distribution på hotell i Stockholm undersöks.

Profilera visitvarmdo.se på mässor. Att använda olika mässor t ex båtmässan för arr synas kan Visit Värmdö bli bättre på.

Välkommen till Värmdö-skylt. skulle uppskattas av många

Visit Värmdö-ställ på strategiska platser. Bör finnas på, t ex. Arlanda, T-centralen, Sverigehuset.

Bilder IW

Kolla in senaste nytt på www.visitvarmdo.se

Förening eller företagare i Värmdö?

Bli medlem i Visit Värmdö! Läs mer på visitvarmdo.se /Branschinformation

Siggesta Herrgårdsboende lika exklusivt som avspänt

Olof Stenhammar, Siggesta Gårds ägare, med ett hjorthorn i herrgårdsboendet. Bild IW

Efter ett omfattande renoveringsarbete välkomnar Siggesta Herrgårdsboende de första gästerna.

Under våren i år startade arbetet med att inreda och renovera Siggesta Gårds herrgårdsflyglar till ett boende med 24 bäddar i 12 rum. Herrgårdsflyglarna består av två byggnader och ligger i anslutning till Herrgården, där företag kan konferera, ha sina möten och fester.

Siggesta Herrgårdsboende är ett unikt boende där man som företag eller familj kan hyra en hel flygel med kök och vedeldad badtunna.

– Här kan man även välja att boka in sig på någon av våra aktiviteter såsom ridning eller vår populära skogshinderbana. Packa ner löparskorna och ta en tur i vår vackra natur. Vi har vandringsleder som är från 1 km till 3,5 km långa säger versamheteschefen på Siggesta Gård, **Susanne Blomberg**.

Flyglarna kan hyras av företaget som vill umgås under avslappnade former, i samband med konferens, för brudpar och deras gäster eller för familjer som vill hyra ett härligt ställe att umgås och aktivera sig på.

Kök Herrgårdsboendet.

Sovrum herrgårdsboendet.

– Att bo här är lika exklusivt som det är avspänt och vår målsättning är att det ska kännas lyxigt men inte märkvärdigt, fortsätter Susanne Blomberg.

Siggesta Gård, som ägs av entreprenören **Olof Stenhammar**, är en unik plats för hela familjen. På gården kan alla åldrar hitta något som passar dem både vad det gäller aktiviteter och matutbud. Detta gör Siggesta Gård till ett populärt utflyktsmål. Även företag har en självklar plats i gårdens många häftiga lokaler.På Siggesta Gård kan du konferera med kollegorna, ha ett kundevent eller en fest i en vacker och naturskön miljö. Bilder SIGGESTA GÅRD

Interiör herrgårdsboendet.

Konferenrum i Herrgården. Bild IW

Sovrum herrgårdsboendet.

Efterfrågan att hyra stugor och hus är stor. Vi söker fler attraktiva objekt för förmedling.

- Förmånliga uthyrningsvillkor
- Personlig service och stort kunnande
- Trygghetsförsäkring och goda råd

Välkommen att kontakta oss! Vi har väntelista med kunder som vill boka omgående.

Tel 08-570 231 31
info@skargardsstugor.se
www.skargardsstugor.se

STOCKHOLM Skärgårdsstugor

Väletablerad och lokal på Värmdö. Störst på skärgården!

Över 20 000 besökare på båtmässan

En s k Flyboard, en bräda som drivs av vattentrycket från en vattenskoter. Ny produkt på den svenska marknaden.

Monica Pettersson (M), kommunstyrelsens ordförande i Värmdö klippte invigningsbandet assisterad av Mats Eriksson från Sweboat, t.v och Värmdös näringslivschef Lars Berlin.

Gustavsbergs Blåsorkester tryckte till med fanfar och skärgårdstoner.

Båtmässan i Gustavsbergs Hamn var livligt besökt.

Sista helgen i augusti öppnade den flytande båtmässan, Allt på sjön, för tredje gången i Gustavsbergs hamn, med över 20 000 besökare. **Solen sken** på en lite orolig himmel och Värmdös främste politiker, kommunstyrelsens ordförande **Monica Pettersson** (M), log i kapp när hon klippte invigningsbandet. Hon hälsade alla välkomna och konstaterade att det fanns över 230 olika båtar runt bryggorna och ett 80 tal andra utställare i Gustavsbergs hamn. Hon hoppades vidare att fler kunde bli båtägare så att de kan besöka Värmdös fina skärgård. Detta underströks även av kommunens näringslivschef, **Lars Berlin** och arrangören **Mats Eriksson** från Sweboat. Allt detta till tonerna av Gustavsbergs Blåsorkester som tryckte till med fanfar och skärgårdstoner.

Som vanligt blev den flytande båtmässan en framgång, livligt besökt och en folkfest utöver det vanliga.

Allt på Sjön i Gustavsberg arrangeras av Sweboat i samarbete med Arcona Yachts, SF Pontona och Värmdö kommun.

Text CHE Bilder SWEBOAT, CHRISTER HEDBERG

ÖKA DINA CHANSER ATT LYCKAS MED ETT EGET FÖRETAG

Rådgivning? Boka hos oss!
Vi lyssnar på din affärsidé och hjälper dig att starta på rätt sätt
www.nyforetagarcentrum.se/nacka
nacka@nyforetagarcentrum.se
NyföretagarCentrum
NACKA VÄRMDÖ TYRESÖ

90,2
skärgårdsradion

Bygget av "Nya hotell Blå Blom" i gång

Ragnar Flink vid Hotell Blå Blom i Gustavsbergs Hamn

Hela Hotell Blå Blom i Gustavsbergs hamn inklusive rummen får en ansiktslyftning, byggnation har pågått sedan tidigt i höstas.

– Vi lägger om taket och sätter takkupor. Projektet är steg 1 vår framtida satsning på "nya Hotell Blå Blom" som innebär bland annat fler hotell- och konferensrum samt renovering av hotellrum, berättar **Ragnar Flink**, från fastighetsbolaget Flink & Partner som äger hotellet.

– Steg 2 kommer vara att inreda vinden som nu får nytt tak och kupor. Det är dock inte helt beslutat om det blir hotellrum eller möteslokaler på vinden. Vi jobbar med olika scenarios, vilket innebär just nu även osäkerhet i hur många nya rum och lokaler det kan bli.

– Klart är i alla fall att hotellet utvecklar och vi vill befästa vår position som Gustavsbergs hotell nummer 1, säger Ragnar Flink.

Hotellets 27 rum är personligt inredda i personlig stil, 14 av rummen är dubbelrum. Det finns moderna konferensfaciliteter samt restaurang och festvåning.

Bild IW

Philips och Gustavsberg i svart samarbete

Philips har lanserat DiamondClean Black; en lyxig och stilren tandborste helt i svart. Tanken bakom designen är att tandborsten ska vara så sober att man kan ha den stående framme i badrummet. Till lanseringen – tillsammans med Jon Eliason – specialdesignade Gustavsberg ett helsvart badrum med svart badrumsporslin. Bild VILLEROY & BOCH GUSTAVSBERG AB

Philips är känt för sina innovativa kvalitetsprodukter och lanserade tidigare i år eltandborsten Sonicare DiamondClean i vitt. Nu får familjen tillökning med DiamondClean Black en lyxig och stilren eltandborste helt i svart som levereras med laddare i glas. Tanken bakom designen, är att tandborsten ska vara så sober att man kan ha den stående framme i badrummet.

När Philips lanserade DiamondClean Black var detta i samarbete med Gustavsberg som tillsammans med **Jon Eliason** specialdesignat ett helsvart badrum.

– Vi är oerhört stolta över DiamondClean Black-tandborsten som med sin maskulina svarta design verkligen sticker ut i en produktkategori som annars domineras av vitt. Med Diamond Clean Black vill vi visa att en eltandborste inte behöver gömmas undan i ett skåp. Den är så snygg att den faktiskt blir en inredningsdetalj, säger **Erica Lindhqvist** marknadschef på Philips. Under designprocessen arbetade Philips med tanken att lansera tandborsten i sitt sammanhang och ur detta föddes idén att låta Gustavsberg ta fram ett passande badrum. Gustavsberg vände sig till formgivaren Jon Eliason som fick uppdraget att designa ett svart badrum. Resultatet blev ett lyxigt BlackDiamond-badrum med svart badrumsporslin och svarta möbler i black oak.

– Då vi fortsätter att lägga mycket tid i badrummet är det viktigt att hitta en ny och personlig lösning som utstrålar innovation och nytänkande. Badrummet är en plats att vistas i, en plats för omsorg och funktion. Samarbetet mellan Gustavsberg och Philips känns som en självklarhet. Två varumärken som representerar kunskap, kvalitet och innovation, dock inom olika områden, möts i ett projekt som skapar ytterligare beröringspunkter, menar Jon Eliason. Det svarta badrumsporslinet från Gustavsberg ingår i serien Artic och kommer att säljas i en begränsad upplaga. I samband med lanseringen producerades en film om själva designprocessen.

– Vi ser detta som en spännande möjlighet att prova intresset för svarta WC-stolar och svarta tvättställ. Det ska bli roligt att se hur många som kommer att våga hela vägen och inreda sitt badrum i svart men vi hoppas att Jons fantastiska BlackDiamond-badrum kommer att ge inspiration, säger **Katharina Klotz**, marknadschef på Villeroy & Boch Gustavsberg AB.

PRESSMEDDELANDE VILLEROY & BOCH GUSTAVSBERG

Nytillverkad Eva på Porslinsfabriken

Gustavsbergs Porslinsfabrik har visat den sista dekoren i raden av mattallrikar 28 cm formgivna av **Stig Lindberg** som är planerade, nämligen Eva (bilden t.v.). Eva, som lanserades första gången 1959 tillverkas i äkta benporslin. De nytillverkade går, till skillnad från de gamla att diska i diskmaskin.

Tidigare har Porslinsfabriken kunnat visa Röd Aster, Blå Aster, Svart Salix och Röd Salix.

Bild GUSTAVSBERGS PORSLINSFABRIK

Ny utmaning för Karin Voltaire

Karin Voltaire, längst fram, lämnar Visit Värmdö. Bakom henne Helena Breitung från Fågelbrohus.

Karin Voltaire, en av initiativtagarna och utvecklingsledare för Visit Värmdö, har antagit en ny utmaning som näringslivschef i Södertälje.

Vi är många som vill framföra vårt stora tack till Karin för det engagemang, kunskap och aldrig sinande energi hon så generöst delat med sig av i arbetet med att utveckla besöksnäringen i Värmdö tillsammans med föreningar, företag och kommunen. Styrelsen för Visit Värmdö Ideell Förening gläds dock åt att Karin kommer att bo kvar i kommunen och vara föreningen behjälplig även i framtiden.

Text & Bild EVA BERGSTRÖM

DEN BÄSTA
träningen
ÄR DEN SOM BLIR AV
VARMT
välkommen

2 x BODY JOY

body joy
08-574 102 60
www.bodyjoy.se

GUSTAVSBERGS ZOO

VI HAR DJUREN
OCH ALLA TILLBEHÖREN
KOM GÄRNA IN PÅ EN TITT!

DjurMagazinet

ÖPPET Mån-Fre 10-18, Lör 10-15, Sön 11-15
08-570 333 35 • GUSTAVSBERGS CENTRUM

Det är vi som gör byggjobbet, vi utför allt från koja till slott.

BMS
BYGG MÄSTAR SERVICE

BMS är ett företag som satsar på kvalitet hellre än på kvantitet.

MEDLEMSFÖRETAG SVERIGES BYGGINDUSTRIER

Tel 08-571 629 74 • 08-571 629 32 • Fax 08-571 625 02
Box 33, 139 21 Värmdö • Åvägen 2, Ploglandet • www.byggmastarservice.com

MEDLEM I STOCKHOLMS BYGGMÄSTAREFÖRENING BF

EXBO Örhammar Mäklartjänster AB
Rekommenderade Mäklare • 0708-16 88 85

KUNSKAP OCH ERFARENHET

0708-16 88 85

Aukt. Fastighetsmäklare
Clarence Örhammar

www.exbo.se

Söker du ett lokalt tryckeri?

När det gäller!
affischer, banderoller, bil/båtdekor, klädtryck, skyltar och trycksaker

www.dintryckare.se • 08-570 345 12

din tryckare
Vi syns! Gör ni? Ditt lokala Nacka-Värmdö tryckeri

Hipp, Hipp, Hurra för G2!

Öppet-Hus med mingel på G2. Bild IW

I november firade G2 – Gustavsbergs gymnasium 10 år. Alla nyfikna och särskilt f.d. elever välkomnades till ett öppet-hus i skolan som ligger på Idrottsvägen i Gustavsberg. G2 har idag ca 400 elever varav ca hälften kommer från Värmdö. Sedan starten har 558 elever tagit studenten.

Följande program finns

(Källa: G2:s hemsida)

Barn- & fritidsprogrammet ger en grundläggande yrkesutbildning, högskoleförberedande för den som vill. Eleverna får arbeta med människor i alla åldrar inom det pedagogiska området samt kultur och fritidssektorn.

Ekonomiprogrammet är för dig som är intresserad av företagande, ledarskap, siffror, marknadsföring och människor.

Handels & Administrationsprogrammet är yrkesutbildningen för dig som tycker om att arbeta med människor i en miljö där det händer mycket. Genom nära samarbete med näringslivet lär man sig hur butiker och företag startas, drivs och utvecklas.

Hantverksprogrammet frisör. Frisörutbildningen på G2 ger eleven yrkeskunskaper, men också möjligheter till skaparkraft och personlig utveckling. Man arbetar nyskapande med kunder, hårvisningar, foto- jobb med mera. Givetvis har vi en egen hårsalong.

Hantverksprogrammet stylist. Stylist är att man skapar modebilder, re-stylar kläder och man får lära sig färg- och formlära. På skolan finns egen make- up studio samt hårsalong.

Naturvetenskapsprogrammet är ett gymnasieprogram för den som är intresserad av biologi, fysik, kemi och matematik. Vill man kanske vidareutbilda sig till läkare, veterinär, astronom, företagsutvecklare eller bli forskare ska du gå Naturvetenskapsprogrammet.På detta program kan du välja mellan två inriktningar.

Samhällvetenskapsprogrammet. Ett brett program som passar den som vill studera vidare på universitet eller högskola. Man får goda kunskaper om hur samhällsförhållanden och livsvillkor ser ut i världen. Man utvecklar sin analytiska förmåga, vetenskapliga medvetenhet och kritiska tänkande.

Vård- och omsorgsprogrammet är ett gymnasieprogram för den som vill arbeta med människor. Här lär man sig de grundläggande kunskaper som behövs för att arbeta inom hälso- och sjukvård, äldreomsorg, psykiatri m.m

Aspergerverksamhet. I G2:s Aspergerverksamhet erbjuder vi en möjlighet att gå på ett nationellt program utifrån egna förutsättningar. Hos oss har man hemklassrum med en miljö anpassad efter egna behov. Där kan man arbeta i lugn och ro med sina uppgifter.

Introduktionsprogrammet. Här kan man studera för att bli behörig till gymnasiet, förbereda dig för annan utbildning eller göra sig redo för arbetsmarknaden. G2 utformar utbildningen efter behov och lektionerna sker individanpassat i mindre grupper.

Astrid Lindgren erövrade Kullsvedsskolan

Kullsvedsskolan (nytt namn f.d Särskolan) i Hemmesta har jobbat med författaren Astrid Lindgren som tema under två terminer. Inriktningen var hela hennes produktion – sagofigurer, sånger, författarskapet, hennes liv. Det var också ett samarbete mellan de flesta ämnena på skolan, trä, textil, bild, svenska och samhällskunskap för att nämna några

I mitten av november presenterades resultatet på en utställning med vernissage i skolan.

– Vi är väldigt stolta, det kom väldigt mycket folk, vi hade bl a dockteater, pippilåtar och öppen scen, berättar bildläraren **Cecilia Sandman**. Nu hoppas vi att utställningen även kan visas på andra platser i Värmdö.

Kullsvedsskolan har Särskola åk 1-9 som inkluderar grundsärskola och träningsskola. Eleverna här läser enligt grundsärskolans läroplan. Skolan har också resursklasser inom tal och språk F-3 samt autismklasser åk 1-9 . Eleverna här läser enligt grundskolans läroplan. Skolan har idag ett 60-tal elever. Rektor är **Christina Söderkvist**.

Lärarna fr.v: Margareta Persson, Johanna Corin-Ekeberg och Cecilia Sandman vid Astrid Lindgren-utställningen i Kullsvedsskolan. Bild IW

Årets pedagoger utsedda

Årets pedagog i Värmdö kommun i Värmdö har utsetts. Syftet med utmärkelsen är att lyfta fram pedagoger som goda förebilder och vara en inspiration till andra pedagoger.

Finansieringsnämnden för utbildning i Värmdö kommun har beslutat att utse fyra mottagare av utmärkelsen Årets pedagog i Värmdö kommun. Mottagarna är:

- **Elisabeth Eriksson** på Förskolan Varglyan i kategorin förskola
- **Marie Österberg** på Ösbyskolan i kategori F-3
- **Annela Börjesson** på Brunns skola i kategorin åk 4-6
- **Patrik Dahlberg** på Hemmestaskolan i kategorin åk 7-9

Utmärkelsen "Årets pedagog" delas ut i fyra kategorier: Förskola, förskoleklass – årskurs 3, årskurs 4-6 och årskurs 7-9. Prissumman är 25 000 kr till respektive mottagare av utmärkelsen.

– Jag är jätteglad att kunna dela ut utmärkelsen "Årets pedagog" som jag hoppas ska främja utvecklingen i Värmdös skolor, säger **Marie Bladholm,** ordförande för finansieringsnämnden för utbildning.

Pristagarna har nominerats av allmänheten och kriteriet för att få bli nominerad är att personen är behörig lärare inom förskolan eller grundskolan, inklusive fritidshem. Syftet med utmärkelsen är att lyfta fram pedagoger som goda förebilder och vara en inspiration till andra pedagoger med en ökad kvalitet i förskolan och skolan som följd.

Utmärkelserna delades ut vid kommunfullmäktiges sammanträde i december på Gustavsbergsteatern. MEDDELANDE VÄRMDÖ KOMMUN

Nya ungdomssatsningar tar vid efter ungdomsparlamentet

Det treåriga projektet Värmdö ungdomsparlament är nu avslutat och kommer att efterträdas av en rad andra demokratisatsningar för en större målgrupp unga mellan 13 och 25 år. Det beslöt Värmdö kommunstyrelse i oktober.

Fredrik Sneibjerg (FP).

– Det har varit ett bra och lyckat projekt men har nått ut till för få ungdomar. Framöver ska vi i stället satsa på en större spridning av aktiviteter och att möta ungdomarna i deras naturliga miljö, till exempel i skola, på fritidsgårdar och i föreningar säger **Fredrik Sneibjerg** (FP), ordförande i kultur- och fritidsnämnden.

Framför allt handlar det om att informera och höja kunskaperna om inflytande. Ett fokus kommer att vara demokrati i skolan, till exempel genom att utbilda pedagoger som arbetar stödjande mot elevråd. Ett annat arbete som kommer att utvecklas och stärkas är Lupp, Lokal uppföljning av ungdomspolitiken. Andra aktiviteter är demokratirollspel och större arbete mot föreningar, genom till exempel idrottsting.

Karin Aaseby (S).

– Efter tre år läggs Värmdö Ungdomsparlament ner. Fredrik Sneibjerg (FP) menar att projektet omfattat alltför få elever och att ungdomarnas förslag handlat om fel saker. Ungdomsparlamentet ska ersättas av "hjälpmedel för att under en heldag beskriva demokrati i praktiken". Argumentet att parlamentet nått för få ungdomar tycker vi är märkligt. Cirka fem procent av målgruppen har varit involverad. Som jämförelse kan nämnas att det är dubbelt så många än vad som attraherar "vanliga medborgare" att vara medlemmar i ett politiskt parti, säger **Karin Aaseby**, projektledare när ungdomsparlamentet grundades och skolpolitisk talesman för Socialdemokraterna i Värmdö.

– Att 95 ungdomar per år fördjupar sig i fem framröstade lokala aktuella Värmdöfrågor som de analyserar utifrån rådande situation, orsaker och konsekvenser, och tillsammans i grupper enas om fem åtgärdsförslag som löser problematiken, torde vara en klar framgångsfaktor för kommunen.

– Vi har hört många gånger, även från majoritetens egna företrädare, att motionerna och debatterna håller högre klass än verksamheten i vårt eget kommunfullmäktige. Förslagen har handlat om de problem som ungdomarna upplever. Lösningarna utgår självklart inte ifrån vår kommunala förvaltningsstruktur, utan ifrån hur det aktuella problemet bör lösas, på individ, grupp och samhällsnivå. Det är ett lösningsinriktat förhållningssätt som vi inom den den kommunala demokratin kanske skulle låta oss inspireras av i stället för att provoceras av.

Ungdomsparlamentet och lokala politiker i Gustavsbergsteatern våren 2011. Bild IW

– Att ungdomsparlamentet ska ersättas av en heldag där de får "får hjälpmedel för att... beskriva demokrati i praktiken" är inte seriöst. Hur kan fem veckors förberedande studier i demokrati, analys av samhällsfrågor, källkritik, retorik, samt egen analys av en lokal samhällsfråga, under ledning av en utbildad samhällskunskapslärare på gymnasiet, samt en hel utskottsdag och en debattdag, ersättas av en heldag på kommunen, där demokratin beskrivs, snarare än görs? Det handlar om lägre snarare än högre ambitioner för demokratin.

– Det har i diskussionen framställts som att handlingsplanen för ungdomsinflytande står i motsats till parlamentet, att kommunen måste välja, antingen eller. Det förstår vi inte alls. Vi välkomnar handlingsplanen och menar att ungdomsparlamentet borde vara en självklar del av den.

– Vi socialdemokrater har svårt att förstå argumentet att demokratin och inflytande för unga ökar när ungdomsparlamentet skrotas. Många unga har vittnat om att parlamentet varit ett positivt och viktigt forum för utveckling av deras intresse för samhällsfrågor och demokrati. Utvärderingen som ligger till grund för beslutet visar just detta. Vi vill satsa på att utveckla demokratin i Värmdö. Medborgarnas åsikter måste ligga till grund för vårt styre, annars har vi ingen demokrati att stoltsera med, avslutar Karin Aaseby.

Ungdomstinget, som arbetar gentemot högstadieungdomar, kommer att finnas kvar.

Friluftsliv
för barnen på Ängens förskola

Båtar och bryggor. Äventyrliga skogar med spännande djurliv. Det är vardagen för barnen på Ängens förskola på norra Värmdö. Hundra procent av föräldrarna svarar i en enkät gjord av kommunen att de är nöjda med verksamheten. Ett unikt resultat. VärmdöJournalen besöker barnen i Ängsvik.

Segling är en av många möjligheter till naturupplevelser för barnen på Ängens förskola.

Barnskötaren Yvonne Frisk berättar om himlen och trädens färger för några av ettåringarna på Fjärilen.

Samling runt grillplatsen på Nyckelpigans gård.

Det är en stilla förmiddag vid Kyrkviken i Ängsvik. En svag vind får det spegelblanka vattnet att krusas en aning och barnen på bryggan knäpper sina flytvästar. Det är femåringarna från Igelkotten på Ängens förskola som ska ut på årets sista segeltur. Om bara några månader lägger sig isen och det blir skridskoåkning istället.

- När man drar rodret åt ena hållet så svänger båten åt andra hållet, förklarar Julie Wendborg.

Avdelningen Igelkotten ligger vid vattnet i en av Kyrkskolans lokaler. Tillsammans med skolbarnen har förskolebarnen tillgång till segelbåtar, kanoter, fiskeredskap och egna bryggor.

- På sommaren går vi ibland till stranden och badar, berättar Julie Wendborg som har utsikt över havsviken med bryggorna från Igelkottens gård.

Samtidigt som ett gäng optimistjollar flyter fram i Kyrkviken är småttingarna från Snigeln på väg till en av Ängsviks alla skogar.

Reser extra för att gå på Ängen

Alvin Lindsjöö, 3 år, började på Snigeln som ettåring och är ett av flera barn på Ängen som egentligen bor närmare andra förskolor. Alvins mamma Pauline Lindsjöö i Kopparmora berättar varför valet föll på Ängen.

- Jag blev helt förälskad när jag kom hit första gången. Vi hade tänkt oss en annan förskola men blev tipsade om Ängen. Det är så engagerad personal här som bjuder på sin kunskap om djur och natur. Tänk bara den dag som en pedagog tog med sig sina två hästar till Snigeln. Det pratar Alvin om fortfarande.

För familjen innebär valet av förskola en bilresa på en och en halv mil enkel väg. Pauline Lindsjöö tycker det är värt att pendla för småskaligheten och uteverksamheten på Ängen.

- Att barnen får lära sig sjövett och vara ute i naturen betyder jättemycket.

Friskare barn

Ängens förskola består av fyra åldersindelade avdelningar; Fjärilen med 1-2-åringar, Snigeln med 3-åringar, Nyckelpigan med 4-åringar och Igelkotten med 5-åringar. Alla utom Fjärilen är uteavdelningar. Det innebär att den största delen av den pedagogiska verksamheten sker utomhus.

- Allt man gör inne kan man också göra ute, säger Yvonne Frisk barnskötare med utbildning inom naturpedagogik.

- Vi målar, läser och äter nästan alltid mellanmål ute. Vi har delat in våra gårdar utifrån leken. I ett hörn finns till exempel dockvrån. Jag upplever att barnen blir väldigt utvecklade i sin grovmotorik, och jag tror att man har lättare att lära om man blir stimulerad i kroppen. Barnen här är sällan sjuka, jag gissar att det är för att vi är ute så mycket.

Skogen som lekplats

Porlande bäckar, svampskogar och närheten till havet. Ängsvik har många närområden att bjuda förskolebarnen på. Till hemmaskogen, ett område med kojor och egentillverkad gungställning, går barnen med sina ryggsäckar. Kåsor och tallrikar finns med i pedagogernas packning. Här serveras lunch och då och då bakas en kaka på stormköket.

- Det är bra att det inte finns leksaker i skogen. Det uppmuntrar till rollekar och fantasi. En sten kan bli ett vackert bord och sjunger vi om älgar får några pinnar bli våra horn, berättar Yvonne Frisk.

Alvin Lindsjöö och hans jämnåriga kompisar sätter sig till rätta på sina sittunderlag. Det är dags att måla tavlor med blåbär och mossa. Blå och brungröna streck dras över vita ritpapper.

- Barnen kan så mycket om naturen redan när de är små, säger Pauline Lindsjöö.

- Jag tror den här grunden har betydelse för deras framtid.

TEXT: Petra Westlin

Hästar på besök hos Snigeln och Fjärilen. Innan de fick komma dit lämnade alla föräldrar sitt medgivande. Hänsyn måste tas till allergiker eller barn som av annan anledning inte kan vistas med djur.

Spikad värdighetsgaranti för hjälp och stöd i vardagen

Personerna på bilden kommer från Attendo Slottsovalen och Attendo Ljung och heter från vänster till höger: Camilla Nord, Viera Hribova, Eva Ålbäck (snett bakom Viera), Carina Karlsson (med blommor), Ewa Lindvall (bakom Carina), Anna Lund, Veronique Annink. Längst fram sitter Marie Pilhjerta samt Gunnar Söderstam. Bild IW

Nu genomför Värmdö kommun flera satsningar som riktar sig särskilt till äldre. Om dessa och om kommunens nya värdighetsgaranti och handlingsplanen "Rikare äldreliv" berättade föreningar, tjänstemän, ansvariga politiker och andra aktiva inom äldreomsorgen på ett möte i september i Gustavsbergsteatern.

Alla äldre som får omsorg av Värmdö kommun ska känna sig trygga med den omsorgen. Politikerna har därför ställt sig bakom en värdighetsgaranti på tolv punkter.

Elisabeth Dingertz (M), ordförande i finansieringsnämnden för äldreomsorg.

Ditt garantibevis

1. **Du får en egen kontaktperson** så snart du fått beslut om omsorgsinsatser och första insatsen startar – det ska aldrig ta mer än en vecka.
2. **Du kan alltid byta kontaktperson** om det av någon anledning inte fungerar mellan er. Och du kan självklart även påverka valet av utförare; här i Värmdö kommun är kundvalet viktigt!
3. **Du ska alltid få kontakt** snabbt och enkelt oavsett om du vill prata med din kontaktperson eller ansvarig handläggare/chef/arbetsledare. Finns vi inte på plats återkommer vi inom ett dygn så snart vi vet att du söker oss.
4. **Du ska känna dig trygg** – har du omsorg dygnet runt ska du också kunna -nå oss alla timmar, vardag som helg.
5. **Du ska alltid veta vem som kommer och när.** Vi bär arbetskläder och kan alltid visa legitimation.
6. **Du slipper tobaksrök** eftersom du får hjälp och service av personal som sätter ditt välbefinnande i främsta rummet.
7. **Du ska alltid bemötas med respekt** oavsett funktionsförutsättning, kön, sexuell läggning, religion eller etnisk tillhörighet.
8. **Du får hjälp till självhjälp.** Vi stimulerar och inspirerar dig så att du får så bra förutsättningar som möjligt att klara din vardag.
9. **Du har rätt till inflytande** – det innebär att du själv är med och bestämmer över när och hur dina beviljade omsorgsinsatser ska genomföras.
10. **Dina synpunkter är viktiga.** Oavsett om det gäller förslag, beröm eller klagomål är du alltid välkommen att kontakta ansvarig chef – vi lovar att du får ett svar och förslag till åtgärd inom två veckor.
11. **Dina anhöriga ska få stöd och information** – vi hjälper både dig och dem att förstå och påverka vardagen.
12. **Du har rätt till hög kvalitet.** Minst en gång per år gör Värmdö kommun en utvärdering av hemtjänst, särskilt boende och demensdagvård för att utveckla och höja kvaliteten.

– För att hålla sig friskare och i förlängningen inte behöva så mycket omsorg är det viktigt att äldre har möjlighet att delta i sociala, hälsoinriktade och kulturella aktiviteter. Det har visat sig ha stor betydelse för hälsa, livskvalitet och välbefinnande, säger **Elisabeth Dingertz**, ordförande i Finansieringsnämnden för äldreomsorg på mötet i september.

Vinnare i tävlingen Lust och Glädje utsågs också. Tävlingens syfte är att släppa in mer lust och glädje samt stimulera nytänkande på våra vård- och omsorgsboenden. Förra året vann Gustavsgårdens äldreboende, som fick möjlighet att skapa en lugn oas och köpa in ett fartfyllt TV-spel. Slottsovalens äldreboende som vann andra och fjärde pris kunde inreda en fin hårsalong och bygga ut sin innergård, vilket ger möjlighet för alla sinnen att påverkas av naturen.

VÄRMDÖ | STOCKHOLMS STOLTASTE SKÄRGÅRD

Anhörigstöd för att stärka hjälpen och stödet till närstående

Anhörigstöd var den röda tråden på några träffar med föredrag som Värmdö kommun inbjöd till under hösten.

Fredrik Sneibjerg (FP), ordförande i Värmdös kultur- och fritidsnämnd samt Gunilla Borgh, anhörigsamordnare hälsade Susanna Alakoski och deltagarna välkoma.

Barn som anhöriga. Deltagarna fick möta **Susanna Alakoski,** socionom och författare som belyste anhörigfrågor med avstamp i sitt författarskap.

Susanna Alakoski signerade sina böcker i Gustavsbergteaterns foajé.

Funktionsnedsättning – att får människor att växa. Senare samma kväll föreläste Pär Johansson, grundare av Glada Hudikteatern.

Demens och Alzheimers. Edna Alsterlund berättade om livet med Ingo/Ingemar Johansson och perioden som anhörigvårdare.

Susanna Alakoski belyste anhörigfrågor med avstamp i sitt författarskap.

Bägge föredragen var personliga och gav nya dimensioner till just begreppet anhörigvårdare. Det gällde egna insatser men också den hjälp samhället kan ställa upp med.

Text BW samt Värmdö kommuns folder ANHÖRIGSTÖD
Bilder IW

Stöd för den som stödjer

Anhörigstöd i Värmdö erbjuds för att stärka dig sim hjälper och stödjer någon närstående.

Ofta är det självklart att hjälpa en kär vän, ett sjukt barn, en gammal förälder, ett syskon eller annan närstående som har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, har beroendeproblematik, är långvarigt sjuk eller äldre. Din insats är ovärderlig men du behöver också få stöd och tid för dig själv.

Anhörigstöd kan se ut på många olika sätt

I Värmdö kommun finns tre samordnare med bred kompetens inom området . Du är välkommen att kontakta dem med dina frågor.

Exempel på stöd som kan erbjudas:

- Enskilda samtal
- Anhöriggrupper
- Träfflokal
- Familjecenter för äldre

Stödet är kostnadsfritt

Anhörigsamordnare: Gunilla Borgh, Helena Ternström.
Anhöriga till personer över 65 år: Inger Ekroth.

Edna Alsterlund berättade om livet med "Ingo" Ingemar Johansson på ett ett välbesökt möte i Seniorcenter, Hemmesta. Bild IW

Syster Champagne & Kaffeflickan mindes på Slottsovalen

Duon "Syster Champagne & Kaffeflickan" gästade det särskilda boendet Slottsovalen i Gustavsberg och bjöd på melodier som bedårade, bedrövade, förförde och färfärade i en air av svunnen salongs- och revyatmosfär.

Det var med örhängen anno dazumal såsom Zarah Leanders pajletter, Karl Gerhards pamfletter, Povel Ramel, Evert Taube och andra schlagerklenätter. Ett Jules Sylvanpotpurri som inleddes med "Nu ska vi vara, nu ska vi vara snälla" hanns också med.

Ett 20-tal gäster från Slottsovalen hade mött upp i samlingssalen. "Syster Champagne & Kaffeflickan", som egentligen heter **Anki Möller** och **Cecilia Edström** svarade dessutom för piano- och fiolspel.

Bild IW

"3 x Lindberg" och Lottas sprudlande entusiasm hos Konstföreningen

Lotta Canow i sin ateljé i Chamottehuset, Gustavsbergs hamn. Bild IW

Jan-Olof Landqvist var auktionsförrättare på 3 x Lindberg. Bild ROLF JANEIM

Gustavsbergs Konstförenings årsmöte hölls i november på vackra Säby Säteri på Ingarö med lunch och sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Dessutom hölls en auktion på **"3 x Lindberg"**. Auktionsförättare var **Janne Landqvist**.

Verken som bjöds ut var:

- Olja av Stig Lindberg daterad 1940, ett landskapsmotiv.
- Xerigrafi i svartvitt , som skänkts till Gustavsbergs Konstförenings 50-årsjubileum.
- Gustavsbergs Konstförenings årsblad 1979, litografi "Kärleksbild"

Intresset var stort och behållningen skänktes till Barncancerfonden

För femte året delades Handelsbanken Värmdös konstnärsstipendium ut. I år till **Lotta Canow** från Saltarö, Norra Värmdö, som är medlem i Värmdö Konstnärer och har ateljé i fabriken. Lotta är också verksam som dekormålare och har deltagit i projekt på Junibacken, Astrid Lindgrens barnsjukhus och senast på Lillskansen.

Stipendiet delades ut av **Susanne Svallfors** från Handelsbanken Värmdö och juryns motivering löd:

"Med sprudlande entusiasm har Lotta prövat
sig fram från spralliga höns och spänstiga hästar
till skira änglar och ensliga hus för att nu explodera
i nonfigurativa färgkaskader!"

– Det är jätteroligt att, som gammal Värmdöbo sedan 30 år, få en sådan uppskattning, säger Lotta Canow glatt.

Vitryssland – om keramiska intryck, avtryck, uttryck och om politiskt förtryck

Förra året deltog två Gustavsbergskeramiker, **Monica Johansson** och **Elisabeth Hallgren** i den kända keramikfestivalen i Gorodnaya, Vitryssland. De berättade i september på "öppen scen" om sina intryck och erfarenheter därifrån och visade bilder tagna av fotografen **Claes Öström**. De talade också om den politiska situationen i Vitryssland och om att det är rätt eller fel att delta i den här typen av kulturmanifestationer. Går man regimens ärenden eller kan det vara ett stöd för befolkningen att de får möjlighet att träffa människor från omvärlden?

Tidigare i höst deltog Monica och Elisabeth på den internationella keramikfestivalen i Skopin i Ryssland. De berättade om sina intryck och erfarenheter och visade bilder. Elisabeth berättade även om den ännu levande svenska krukmakartraditionen med mästare och gesäll.

"Öppen scen" på Gustavsbergs Porslinsmuseum.
Arrangör Gustavsbergs Porslinsmuseums Vänner

Från "öppen scen" på Gustavsbergs Porslinsmseum. Fr.v: Maria Söderberg, fotograf och skribent som engagerat sig kvinno- och demokratirörelsen i Vitryssland, Elisabeth Hallgren och Monica Johansson, keramiker i Gustavsberg. Bild CLAES ÖSTRÖM

Danmarks ambassadör Kirsten Malling Biering invigde utställning i Gustavsbergs Porslinsmuseum. T.v:museichefen Kjell Lööw.

"Kulörte uphopningar" Keramisk skulptur av Jørgen Haugen Sørensen 2012.
Bild IW

Bild OLE MISFELDT

Jørgen Haugen Sørensen vid den keramiska skulpturen "En han og en hun" 2006.

"You better like him" Keramisk skulptur av Jørgen Haugen Sørensen 2012.
Bild IW

T.v: "Smuk død".T.h "Ham de pisser på". Keramiska skulpturer av Jørgen Haugen Sørensen 2006.

Danskt på Gustavsbergs Porslinsmuseum

Jørgen Haugen Sørensen – "De ved, hvad de gør!" Keramiska skulpturer 1997 – 2012

Den 25 oktober invigde Danmarks ambassadör **Kirsten Malling Biering** en ny spännande utställning på Gustavsbergs Porslinsmuseum. Då presenteras den kände danske skulptören **Jørgen Haugen Sørensen** för första gången för en svensk publik. Utställningen, som är producerad av Skovgaard Museet i Viborg i Danmark, visas på museet fram till 23 februari 2014.

Människans mörka sida

Konstverken ger uttryck för dystra, ångestfyllda och våldsamma temata. Vi får en inblick i människans mörkare och mindre tilltalade sidor. Man upplever det som om människans brutala väsen och hennes värsta mardrömmar väcks till liv – allt det som vi avskyr hos andra och oss själva, allt det som vi på samma gång både fruktar och suktar efter. Vi ser här vår hemliga och undertryckta natur flyta upp till ytan för att avslöja sitt obarmhärtiga ansikte.

Keramiska figurer

Jörgen Haugen Sørensen räknas idag som Danmarks mest betydande skulptör, framförallt känd för sina monumentala granitskulpturer. De senaste åren har dock keramiken har blivit en allt viktigare del av hans konstnärliga gärning. Huvuden, kroppar, hundar och andra igenkännliga former är vad som uppstår när Haugen Sørensen bearbetar leran med sina bara händer.

Men medan hans monumentala skapelser i granit (men också i andra material som marmor, brons och t.o.m. textil) är helt och hållet abstrakta, så är de keramiska verken istället figurativa. Och medan hans monumentala verk är harmoniska och välavvägda i så väl form, materialval och textur, så formligen skriker keramiken ut sitt trots mot det sköna och prydliga...

De ved, hvad de gør!

Haugen Sørensen är känd för sina provokativa kommentarer och inlägg i samhällsdebatten. Detta återspeglas även i konstverkens titlar, som många gånger är såväl ironiska och sarkastiska, som tankeväckande. Utställningens underrubrik – De ved, hvad de gør! – var ursprungligen en ironisk kommentar till det danska engagemanget i Irakkriget.

Självvald exil

Jørgen Haugen Sørensen har levt i självvald exil i mer än 50 år, från 1959 till 1968 i Paris, därefter i Italien där han alltjämt bor och arbetar. Sedan 1956 har han ställt ut både i Danmark och utomlands. Han har överallt uppmärksammats för sina skulpturala verk. Det är dock första gången som han nu ställer ut i Sverige.

Utställningen är producerad av Skovgaard Museet med stöd av: Augustinusfonden, Statens Kunstråds Billedkunstudvalg, Toyotafonden, samt Svensk-Danska Kulturfonden.

PRESSMEDDELANDE GUSTAVSBERGS PORSLINSMUSEUM

Paus med Gustavsbergsförankring

Stipendium till Inger Andersson

Inger Andersson och Fredrik Sneibjerg (FP), ordförande i Värmdö kultur- och fritidsnämnd. Bild IW

Värmdö kommuns arbetsstipendium för konstnärlig verksamhet har utdelats för första gången.och tilldelades konstnär Inger Andersson, Gustavsberg.

Kultur- och fritidsnämnden i Värmdö inrättade i år ett arbetsstipendium för konstnärlig verksamhet. Stipendiesumman är 100 000 kr och stipendiet syftar till att ge professionella konstnärer eller kulturarbetare möjlighet att under en begränsad tid arbeta med förnyelse och utveckling av sitt konstnärskap. Arbetet/projektet ska även bredda och stärka kulturlivet i kommunen. Inger Andersson sökte stipendiet för ett projekt som handlar om begreppet Paus. Motiveringen lyder:

"Inger Anderssons konstnärskap präglas av integritet, nyfikenhet och drivkraft att utmana egna och andras förväntningar. Arbetsstipendiet går till genomförandet av hennes konstnärligt utforskande projekt, som utgår från begreppet Paus. Inger Andersson tilldelas stipendiet för projektets undersökande och starkt poetiska inslag, för dess lokala förankring och för ansatsen att med respekt och nyfikenhet möta och involvera en äldre generations Gustavsbergsbor."

Stipendiet delades ut vid Värmdö kommunfullmäktiges sammanträde 23 oktober.

Inger Andersson bor i Gustavsberg och är verksam i G-studion, Gustavsbergs hamn.

Solna Tingsrätt Entrétorg. Fyra skulpturer – Lod, Flak, Turkos, Teckning. Bild INGER ANDERSSON

Hon har medverkat med separatutställningar och på en mängd samlingsutställningar. Bland offentliga uppdrag och projekt kan nämnas Solna tingsrätts entrétorg, Danderyds sjukhus entré och ett tak på Karolinska sjukhuset.

– Jag har redan börjat skissa på projektet Paus och kommer inom kort börja intervjua äldre Gustavsbergsbor, berättar Inger Andersson. Skulpturen kommer att vattenskäras i sten och glas. Projektet kommer att presenteras på Gustavsbergs Konsthall nästa höst.

PRESSMEDDELANDE VÄRMDÖ KOMMUN

Keramikpriset 2013 till Ann-Britt Haglund

Keramiker Ann-Britt Haglund fick Villeroy & Boch Gustavsbergs keramikpris 2013. Priset på 50 000 kr syftar till att uppmärksamma keramiken i Sverige. Ann-Britt Haglund får priset för sitt långsiktiga och uthålliga arbete i att utforska keramikplattans rika möjligheter i arkitekturen.

Ann-Britt Haglund får priset för sitt långsiktiga och uthålliga arbete i att utforska keramikplattans rika möjligheter i arkitekturen. Detta är ett område med stor potential och där keramikens finstämda kvaliteter kommer till uttryck i ett hantverksmässigt, industriellt och storskaligt sammanhang. Ann-Britt är verksam i Gustavsberg i Ateljéföreningen G-studion och även medlem i keramikkooperativet Kaolin.

Hennes inspiration är geometriska system och naturens egen geometri. Det är här fråga om en klassisk och långsam arbetsprocess. Platta läggs vid platta som Ann-Britt vrider och vänder på och det uppstår på så sätt otaliga möjligheter och variationer som förverkligas i en upprepningens estetik. Relief, skuggor, taktilitet. Vingar, vindsnurror, stjärnor, pollare. Hennes kombinationer är sinnrika och tidlösa.

Ann-Britt Haglund tog emot Keramikpriset 2013 av Peter Larsson, VD på Villeroy & Boch Gustavsberg. Bild IW

Bland Ann-Britt Haglunds offentliga uppdrag märks bl.a. utsmyckningar i Värmdö kommunhus, Akademiska sjukhuset, Uppsala och Fredrika Bremer-gymnasiet i Haninge.

Priset delades ut av Peter Larsson, VD på Villeroy & Boch på Gustavsbergs Porslinsmuseum. I anslutning till ceremonien samtalade Ann-Britt Haglund med **Päivi Ernkvist** om sitt arbete.

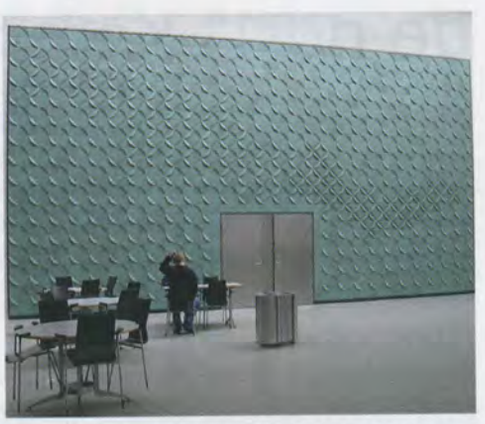

Keramisk utsmyckning 2005 av Ann-Britt Haglund i Fredrika Bremer-gymnasiet, Haninge kommun. 66 kvadratmeter, 1500 plattor. Bild ANN-BRITT HAGLUND

Prisnämnden har bestått av: Agneta Linton, konsthallschef Gustavsbergs Konsthall; Päivi Ernkvist, keramiker/projektledare; Peter Larsson, VD, Villeroy & Boch Gustavsberg AB; samt Kjell Lööw, museichef, Gustavsbergs Porslinsmuseum.

Tidigare pristagare har varit: Päivi Ernkvist, Kennet Williamson, Signe Persson-Melin, Inger Molin, Ateljéföreningen G-studion, Torbjörn Kvasbø, Blås & Knåda, Agneta Linton och Maj Sandell på Gustavsbergs Konsthall, Kjell Rylander samt Mats Svensson. PRESSMEDDELANDE GUSTAVSBERGS PORSLINSMUSEUM

Framtidsveckan
För en hållbar omställning 21-29 sept 2013

En vecka

För Framtiden

Framtidsveckan i Värmdö, arrangerad för andra året i rad, ägde rum 21-29 september . Över 55 organisationer och över 70 programpunkter skapade mötesplatser med lokal hållbar utveckling i centrum. Alla aktörer ansvarade för sin egen medverkan

– Med positiva exempel på allt som händer i Värmdö vill vi skapa handlingskraft för hållbarhet. Vi vill visa att det går att förändra vårt sätt att leva så att vi respekterar planetens gränser, samtidigt som vi utvecklar den lokala gemenskapen, säger **Pella Larsdotter Thiel** från Naturskyddsföreningen och Omställning Värmdö och fortsätter:

– Det var en imponerande samling programpunkter som presenterades. Vilken kompetens och vilja vi har i kommunen.

Några godbitar: Äventyrslek i Johannesdal, Ingarö med föreläsning om kunskapande med **Tilde Björnfors** från Cirkus Cirkör, lär dig spåra som en indian, öppet hus om solceller och hos hönsnätverket samt prova samåkning vid en lifthållplats. Alla aktörrer svarade för sin egen medverkan.

Framtidsveckan i Värmdö är en av många Framtidsveckor i Sverige, från kommunal till länsnivå, den första i Stockholms län.

Värmdö Journalen hälsade på hos några.

Kommunstyrelsens ordförande Monica Pettersson *(M) invigde veckan med ett hoppingivande tal. Senare deltog hon i politikersamtalet dit alla partier som finns representerade i kommunfullmäktige var inbjudna.* Bild MEGHA HUBER

Musikframträdande *i världsklass med* ***Vattumannen*** *och* ***Speed.*** Bild MEGHA HUBER

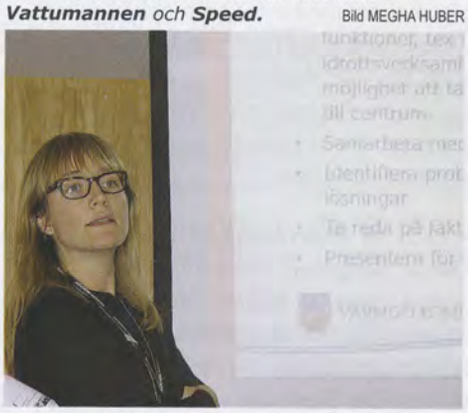

Tove Sandström*, projektadministratör, Värmdö kommun, medverkade på seminariet.*

Från iskyla till sommarvärme. *Värmdö kommun och konsultföretaget Sweco AB inbjöd till seminarium om projektet "Från iskyla till sommarvärme". Syftet är att utreda om ett bergvärmesystem i idrottsparken, Gustavsberg kan ta vara på överskottsvärme från bl a bandyplanen.* Bild IW

Europaparlamentarikern Isabella Lövin *ställde på invigningsdagen en fråga till Värmdös lokala politiker.* Bild MEGHA HUBER

Bilder ovan: Folke Rydén och Cecilia Ramning.

Den andra vågen*. Den prisbelönte filmaren* ***Folke Rydén*** *visade en kväll Ungkulturhuset Gurraberg sin dokumentär om miljögifterna i Östersjön. Det följdes av ett samtal med filmens huvudrollsinnehavare, Ingaröbon* ***Cecilia Ramning****, om hur vi kan arbeta från förskola till gymnsium.*
Arr: Socialdemokraterna Värmdö och Naturskyddsföreningen
Bild IW

Gör din röst hörd för klimatet. *80 procent av alla unga har klimatångest och är oroade för framtiden. Hur ska vi förhindra de klimatförändringar vi står inför idag och vad kan vi göra på Värmdö? Ett open space seminarium anordnades av Rädda Barnen och Värmdö kommun för elever från årskurs 9 på Lemshaga Akademi och Ösbyskolan (bilden). Dagen inleddes med en föreläsning av ungdomsorganisationen PUSH Sverige (bilden), därefter följde en mentometerröstning. Den röda tråden var att ungdomarna vill se att politikerna går från ord till handling. I slutet av dagen fick de unga ställa frågor till förtroendevalda i Värmdö. Platsen var Ungkulturhuset Gurraberg.* Bild MEGHA HUBER

Börja med samåkning och ordna lifthållplatser tycker Omställning Värmdö. Fr.v Megha Huber, Pella Larsdotter Thiel, Outi Kilkki och Nanna Lundqvist. Bild IW

Det fanns *möjlighet att prova på/låna lådcyklar som drivs på el.* Bild MEGHA HUBER

Gemenskapsdans *var en av programpunkterna under Framtidsveckan. Här ses* ***Annika Dahlberg*** *och* ***Bo Bergman*** *i Sasha, en rysk dans. Gemenskapsdans arrangerades av Ingarö Hembygdsförening i Kulturladan på Ingarö och av Värmdö Seniordansare i samarbete med Värmdö Bygdegårdsförening. Ledaren* ***Lennart Karlsson*** *fick deltagarna att prova på enkla danser från Wales, England, Skottland, USA, Israel och Ryssland. De som vill vara med kan kontakta Lennart på tel 08-570 229 27.*
Text & Bild LENNART KARLSSON

Grönt Café. Farliga farliga kemikalier i vår vardag. Ethel Forsberg *(bilden) har varit generaldirektör för kemikalieinspekionen i nio år. I sin bok Makt Plast Gift & Våra barn beskriver hon bl a maktspelet inom kemiindustrin och ger fakta om PVC och andra ämnens giftighet. Viktigt att förändra. Intressant, särskilt för föräldrar. I kommunhuset en eftermiddag under Framtidsveckan.* Arr Miljöpartiet Värmdö

Det Var Dåförtiden

Jag ringer Nanna, alltså Nanna Malmström, född Wallbom, 91år, för att höra när jag kan komma på besök, spänd på att få ta del av hennes livsberättelse, som bondflicka på Kalvsviks Gård på norra Värmdö och vidare i livet. Hon är inte hemma när jag ringer, förstås! Hon är ute på sjön på picknick med sin systerson Hans, berättar hon när jag når henne på mobilen.

Familjen Wallbom på farstutrappan på Kavsviks Gård. Nanna längst ner till höger med "knutna nävar" måhända inför livets utmaningar?

– Här är underbart, säger hon. Vi sitter i båten i en vacker vik och dricker kaffe med nybakad sockerkaka. Jag blir inte förvånad, jag känner henne! Vi hittar till sist en dag som passar, när hon inte ska till hårfrissan, bokklubben, tvättstugan, vara barnvakt, kattvakt, jobba i trädgården eller hjälpa någon väninna med räkenskaper eller kontakter med någon myndighet. Hur orkar hon?

– Jag hinner kanske inte till långvården, säger hon med ett stort leende. Jag är nog för gammal.

Nanna är en vanlig och ovanlig kvinna, hon är liksom "allt i ett" Hon gör inte som alla andra, hon går sin egen väg. Men det är nog inte det första man tänker på när man träffar henne och inte känner henne, om man inte är busschaufför förstås och får skjutsa henne till sina "egna" busshållplatser, bilförare som ser henne med tummen i vädret längs vägen när turlistan inte passar eller någon av alla dem hon spontant pratar med, hjälper eller på annat sätt sprider lite extra glädje till. Hon är intresserad av allt som händer, värnar om barn, djur och natur, hon har humor och dessutom en stor portion självironi. Det är helt enkelt en glädje att vara i hennes sällskap och en enorm förmån att få höra hennes berättelse. Hennes fina stuga, röd med vita knutar, ligger i en vacker skogsdunge en bit från vägen med den glittrande viken i blickfånget och bara någon kilometer från Kalvsviks Gård, där hon växte upp.

Hösten är i antågande när jag kommer på besök, men det känns mer som ännu en härlig högsommardag när Nanna bjuder på kaffe och tårta i trädgården. I rabatterna runt huset spirar fortfarande en hel del växter och det är också där man ofta ser Nanna med spade och kratta i högsta hugg, mån om att allt får sitt. En tid före midsommar varje år låter hon traditionsenligt den fina ängen på tomten förskonas från gräsklipparen, för att sen låta traktens alla barn komma och plocka vilda blommor till midsommarstången inför den gemensamma festen i området.

Nanna föddes i Bolby på Ljusterö i april 1922, som nummer sju av åtta syskon. Pappa, **Josef**, storbondeson från Fresta socken var då, sedan 1907, arrendator på Storgården, en av de större jordbruksfastigheterna i byn som vid sekelskiftet bestod av sju gårdar, 11 torp och en lanthandel. Bolby var troligen ursprungsbyn för både norra och södra Ljusterö som fram till 1868 ingick i Värmdö skeppslag och Värmdö socken. I dag tillhör Ljusterö Österåkers kommun och endast två av gårdarna, Storgården och Västergården, finns kvar på ön. 1908 gifte sig Josef med

Gården med huvudbyggnad, ladugård och det lilla huset från 1700-talet.

Elsa Andersson, torpardotter från Nyby Gård i Uppsala. Deras första barn, en son, föddes 1910.

–Men 1921, året innan jag föddes, hade mamma och pappa bestämt sig för att flytta till fastlandet och hade därför tagit ett sabbatsår från lantbruket, släppt arrendet och flyttat in i ett annat hus nästgårds, berättar Nanna.

– Vilken tur jag hade, född under ett sabbatsår, måhända med gloria på huvudet, skrattar hon.

– Vad de försörjde sig på under den tiden vet jag däremot inte. Pappa jagade, fiskade och odlade en del vet jag och mamma, gjorde väl allt man måste göra med sju barn, så de torde väl ha sparat en slant under åren, antar jag.

– Jag föddes i alla fall i mormors stuga, någon kilometer från Storgården. Stugan finns kvar än idag och jag har varit där flera gånger och haft turen att få "titta in" hos dem som bor där nu och kunnat visa dem det lilla hörnet i stugan där jag först såg dagens ljus. Jag har även varit på Storgården flera gånger, bland annat med mina barn och barnbarn. Också där har jag fått "titta in", säger Nanna stolt. Jag ville så gärna se och visa den gamla vedspisen där mamma "stått och fött" sina sex barn, för så brukade man ju säga, åtminstone på den tiden.

– Och så övervåningen, som konstnären **Oskar Bergman** hyrde av pappa under en period innan jag föddes. Men det visade sig snart att han inte kunde betala sin månadshyra, så pappa lät sig nöja med en tavla som betalning. Det blev visst sex tavlor i slutänden! Skulle varit en bra hyresintäkt i dagens läge! Men då? Jag ärvde faktiskt en av tavlorna, säger Nanna stolt.

– Våren 1923 kom vi till Värmdö för att arrendera Kalvsviks Gård. Jag var knappt ett år och mamma var gravid med sitt åttonde barn.

Gårdens tidigare arrendator var ännu inte avflyttad från huvudbyggnaden, så vi fick till att börja med bo i ett annat litet hus på gården. Huset var från 1700-talet och låg i en vacker trädgård, ca 50 m från själva huvudbyggnaden. Den var visserligen i två plan, men ack så liten! Ingen värme, inget vatten och med sju snart åtta barn!

– På hösten samma år blev gården vår på riktigt och vi fick äntligen flytta in i huvudbyggnaden. Det lilla 1700-tals huset hyrde vi sen ut till en Stockholmsfamilj under många år. Deras äldsta dotter Aina var lärare och en typisk "barntant", konstaterar Nanna. Ja, hon älskade barn. Så under hela min "lektid", ja så långt tillbaka jag kan minnas, var vi i deras lilla trädgård och lekte. Där spelade vi teater, Aina lärde oss dansa och hon tog oss med ut på Vindöström med aktersnurran, så att vi fick gunga på vågorna när den stora båten mot Stockholm åkte förbi. Hon tog också med mig till sin lägenhet på Östermalm, så att jag fick gå på "stadsgator". Jag visste inte vad en stadsgata var. Hur den såg ut? Hur bred den var? Om man verkligen kunde gå där? Var det inte bara bilar på stadsgator? Jag var helt fascinerad.

På Kalvsviks Gård fanns på den tiden 20 kor, fyra hästar, tjur, grisar, höns och gäss, jakt- och sällskapshundar och så katter förstås.Två drängar jobbade alltid på gården, en som ladugårdskarl och en som skötte hästarna och arbetet utomhus. De bodde i drängstugan och tjänade ca 20-30 kronor per månad plus bostad, mat, arbetskläder, tvätt och städning.

– Mina tre äldre bröder **Gustav, Anders** och **Jonas** jobbade också i jordbruket, Jonas fram till han gjorde värnplikten, då smet han iväg till flyget och kom aldrig hem igen, säger Nanna och ler.

– Han blev pilot, hans stora dröm. Gustav och Anders blev kvar, Anders i hela sitt liv.

– Det sades att min pappa gick upp varje morgon och såg till att alla på gården var i arbete och att han sen gick och lade sig en timme till. Kanske var det sant, vad vet jag. Däremot vet jag att pappa aldrig hade blåbyxor som det hette på den tiden. Hans arbetsbyxor var i ett annat tyg. Han var som lite "över", fast ändå inte. Han jobbade ju själv jämt på gården.

– 1928 hyrde vi även ut övervåningen på vårt hus, men bara till sommargäster, påpekar Nanna. Troligen för att få ihop lite extra pengar. Inget som barn hade med att göra, utan som blivit ett antagande i vuxen ålder.

– Vi bodde på undervåningen, som inte var så stor för så många precis, men där det fanns ett rejält kök med kallvattenkran, vedspis, vedlår och ett skafferi man kunde gå in i. En matplats för 8-10 personer, som även skulle

Saltarös skola 1930 klass 1-3 och fyra barn Wallbom. Nanna sittande fyra från vänster, Lilly sexa, Jonas raden bakom tvåa från vänster, Ruth samma rad men tvåa från höger. Lärarinna: Ingrid Carlsson.

Nanna och Lilly, alltid med sina dockor, i ur och i skur.

rymma gårdens arbetare. Och salen "finrummet", som också var genomgångsrum till övriga utrymmen, en glasveranda med utsikt över sjön, mamma och pappas sängkammare och tre smårum, ett så litet att det bara rymde en säng, där sov min äldsta bror Gustav. De andra två rummen delade vi övriga sju syskon på, liksom på tvättfatet som stod på en liten kommod intill köket. Kakelugnar och kaminer var vår värmekälla.

– På somrarna var allting förstås mycket enklare, då hoppade vi bara ner i sjön när vi skulle tvätta oss och kunde då även passa på att leka lite eller ta en härlig simtur, jag älskade att simma, påpekar Nanna.

– Mamma arbetade jämt, många gånger nästan dygnet runt. Det hände att jag vaknade mitt i natten och såg henne sitta och stoppa strumpor eller ordna med något annat som måste vara klart till nästa morgon, när hon skulle skicka fyra barn till skolan.

– Skolan låg på Saltarö, på andra sidan fjärden, så vi fick gå hemifrån halv åtta varje morgon, för att hinna till första lektionen klockan nio. Det fanns ingen riktig väg här på den tiden, "landsvägen" kom först 1936 och jag började skolan 1930. Så vi gick på slingriga byvägar, längs åker och äng, förbi Kolvikens gård och vidare ner till stranden och samlingsplatsen för alla skolbarn från Kalvsvik och Boda, en promenad på ca 45 minuter. Där låg den stora bredbottnade träbåten med tre par åror som skulle ta oss över Saltaröfjärden, till skolan på andra sidan. De äldsta barnen rodde, men det var bara pojkarna som hade den uppgiften, vi andra fick inte röra årorna. Vi visste vad som gällde så det var aldrig någon lek, aldrig något plaskande på väg till skolan. Det var bara något vi måste göra. När vi sedan kom i land på Saltarö hade vi ytterligare 20 minuter att gå. På vintern åkte vi istället skridskor över fjärden, sådana där gamla av stål som man spände fast under skorna, förklarar Nanna. Då fick vi starta "färden över" direkt hemifrån gården. Men när isen varken bar eller brast, fick pappa som var en duktig "iskarl" hjälpa till. Då gick han och en annan vuxen med ispiggar framför båten och drog den efter sig, medan vi "ungar" fick hålla i oss bakom den.

– Plötsligt kunde pappa ropa: "Nej nu håller det inte längre, hoppa ner i båten, för nu måste vi staka oss fram en bit i issörjan." Det där hände bara ett fåtal gånger, vid andra tillfällen fick vi helt enkelt stanna hemma från skolan.

– Skolan här var väldigt annorlunda på den tiden, man kunde bara börja vartannat år, för att det bara fanns en lärare och ett klassrum. Så när jag och min lillasyster **Lilly** började i första klass fanns bara första, tredje och femte klass, året därpå andra, fjärde och sjätte och inga nybörjare. Så de som fyllt sju år då fick vänta tills de blev åtta och så var det för mig, eller så fick man börja i ettan redan när man var sex år, som Lilly. Så vi kom alltså att

gå i samma klass!
– Så jag var gammal redan från början, säger Nanna och ler. Det var nog bara bra, menar hon. Det var inget jag ens funderade på, vi hade ju fullt upp hemma på gården där vi bara lekte och lekte! De andra syskonen var ju större och hjälpte till med arbetet på gården. Dit hade Lilly och jag inte kommit än.

– Somrarna var speciellt roliga, minns Nanna, då kom hyresgästerna "ovanpå" tillbaka med lek, dans och roliga kvällsfester. De hade tre egna barn och dessutom en stor "öppen famn" för oss andra, minns Nanna. Ja, de var oerhört generösa. Bara kom! var mottot.
– I deras hall ovanför trappan stod alltid en stor leklåda full med saker, det var som i en annan värld hos dem på något vis. Visst hade vi också leksaker, men vi var också vana vid att hitta på egna sådana, vi gjorde kossor av kottar, byggde hus med pinnar, dockor av halm osv.

– Jag började mjölka, för hand förstås, redan när jag var 11-12 år gammal och blev faktiskt väldigt skicklig på det, säger Nanna stolt. Mjölken tömdes sen via en sil ner i stora 50-liters mjölkflaskor av stål, som sedan fraktades med häst och vagn och senare med bil till Kulans brygga i Torsby där de hämtades med båt för vidaretransport till något av Stockholms mejerier. Men mycket av mjölken gick förstås åt till den egna familjen och till de som kom till gården för att köpa den.
– Så jag har stått där vid "mjölkbordet" utanför köksfarstun och pytsat upp mjölk, en liter, två liter och samlat pengarna (15 öre litern) i en ask, som pappa sen noga räknade ihop varje kväll.
– Det fanns bara några få "fastboende" här från början, så förtjänsten var inte så stor, vi sålde väl några liter per dag. Men när sedan Olsson & Rosenlund, som ägde all mark här, började sälja tomter, så ökade året-runt- boendet stadigt. Det var mest rika familjer som flyttade hit och de flesta hade förstås hembiträden, ja, det var hembiträden överallt på den tiden och det var naturligtvis de som kom till mjölkbordet för att handla. Och när sedan sommargästerna flyttade ut, kunde vi sälja både 25 och 30 liter mjölk om dagen.
– Vi fanns vid mjölkbordet två gånger om dagen, morgon och kväll, efter vi mjölkat korna, övrig tid fick "kunderna" sätta lappar om önskad mängd i sina mjölkspannar och ställa dem på bordet, för att sen hämta och betala dem när vi var på plats igen. Det gick ju bra, även om det blev lite snärjigare när kunderna blev allt fler. Man skyndade från ladugården, snabbt in och tvättade sig, tog på sig rena kläder och sen ut för att servera mjölken.

– Den första telefonen i Kalvsvik fanns hos oss på gården, så vi lät därför bygga en "telefonkur" på ena husgaveln, som de boende i området kunde komma och beställa samtal ifrån. Samtalen togs emot och kopplades vidare från en telefonväxel i Sockenstugan vid Värmdö kyrka. Men när vi sen blev allt fler, ökade också behovet av egna telefoner i stugorna, så då inrättades en telefonväxel även här på gården och det var mamma som fick ansvaret för den, anställd av Televerket.
– Så istället blev det vi flickor, som vartefter, fick ta över hushållet medan mamma skötte växeln.

Mamma fanns förstås alltid till hands och syskonen ställde upp för varandra om det behövdes, men ju större vi blev ju mer eget ansvar fick vi ta och vid 14-års ålder, när vi avslutat skolan, började allvaret på riktigt. Det var självklart, man ifrågasatte det aldrig. Arbetet var uppdelat i "Köket" och "Rummen" med olika uppgifter att sköta. Hade jag "Rummen" så var det också jag som ansvarade och utförde allt arbete som ingick där.

– Det fanns en tvättstuga på gården med en stor eldstad, men inget rinnande vatten. Vattnet kördes fram i 50-liters flaskor, som vi sedan fick tömma ner i pannmuren (en stor gryta) och värma över elden, sen använde vi grönsåpa, tvättbräda och rotborste för att få "ladugårdskläderna" rena. Vittvätten kokades i vatten blandat med lut! Sen sköljde vi allting i sjön. Var det is fick vi ta baljan!

Mamma Elsa sköter växeln på Kalvsviks Gård, anställd av Televerket.

– Tvätten ingick i "Rummen" men vi hade till en början ofta med oss "vår" Helga i tvättstugan, för när mina äldre systrar flyttade hemifrån, var vi andra fortfarande lite för små för att ta över hela ansvaret. Men när det sen blev dags, så var det dags! Ja, jag minns lilla Helga som bodde i närheten och som ofta kom och hjälpte till på gården. Jag kan fortfarande se henne framför mig när hon plockade bort efter middagen och noga borstade ner alla smulorna från bordet med sina knotiga händer, hon var så mån om att lämna fint efter sig. Hon var så självklar för oss. Skulle vi stortvätta, så kom hon. Skulle vi bärga hö, så kom hon om det inte fanns karlar på plats. Hon var med överallt, städade och fejade även åt andra, till "sommarfamiljen" på vår övervåning inte minst. Där hjälpte hon även till vid finare middagar på lördagar och söndagar. Ja med lite finare folk, sett ur utbildningssynpunkt, så var det ju på den tiden.
– I "Rummen" ingick även att bädda alla sängar, städa huset och drängstugan, samt mjölka korna klockan sex på morgonen och sex på kvällen och därtill bära in ved, kärna smör och baka.

– Det var väl inte så roligt alla gånger, men å andra sidan var det lugnare än arbetet i "Köket" för där var det då ingen rast och ingen ro. Frukosten med välling och smörgås för familj och anställda skulle vara klar i ottan. Duka in och duka ut, värma vatten i omgångar till den stora diskbaljan som måste stå hälften på bänken och hälften på spisen för att hålla värmen, diska, byta vatten, diska och skölja.

Sen var det förmiddagskaffe, som i skördetid skulle bäras ut till alla som arbetade på åkrarna, en kaffekorg för 8-10 personer. Därefter skulle middagen stå på bordet för lika många klockan tolv. Eftermiddagskaffet serverades på åkern igen, klockan halv tre och sen var det snabbt tillbaka hem igen, för att se till att kvällsmaten stod framdukad klockan sex.
– Jag minns en gång när jag hade gjort pannkaksmeten klar till tolv personer. Det var en stund kvar till maten skulle serveras, så jag bestämde mig för att göra som hyresgästerna alltid gör, jag skulle lägga mig på gräsmattan och blicka upp mot himlen. Så där låg jag när pappa åkte förbi med höskrindan mot logen och när han sen kom in till middagsbordet tittade han lite barskt på mig och sa: "Ligger du på gräsmattan, har du inget att göra? Jag skulle ju bara pröva Stockholmsvarianten!

Gymnastiklektion på Lillsveds Folkhögskola med Nanna i mitten längst fram, förstås.

– Den som hade "Rummen" skulle också plocka vinbär och äpplen och koka äppelmos. Och redan vid åtta-års ålder fick vi flickor hjälpta till på åkrarna under skollediga dagar och på sommarlov. Vi fick, med hjälp av ett redskap, plocka bort tistlar på ett stort fält och krypa på knäna och gallra betor från ett annat. Betorna växte tätt, tätt i långa rader, om ca 100 meter per rad och det gällde att rensa, så att det bara var en planta kvar på var 5:e centimeter. Vi fick 15 öre för varje rensad rad och vi försökte göra klart tio rader per dag. 1 krona och 50 öre var mycket pengar!

– Vintrarna var mörka och kalla så efter dagens arbete samlades vi ofta kring bordet i Salen. Pappa satt på "sin plats" i gungstolen bredvid. Han lyssnade ofta på radion, som på 1930-talet var ett nytt fenomen. Mamma sydde och stickade och vi flickor likaså. Jag fick till och med ett diplom av hembygdsföreningen för att jag var så duktig att sticka, säger Nanna stolt och visar den sparade utmärkelsen.

– På somrarna i tonåren var vi däremot aldrig inne på kvällarna. Då samlades alla ungdomar nere på bryggan och sjöng allsång eller så tog vi en cykeltur, spelade handboll, brännboll och på lördagarna dansade vi på logen till grammofon och låtar som "Gamle Svarten", "En sliten grimma", "Spinnrocken". Det var en rolig tid.

– Min första kärlek, mötte jag på en höstbasar i Värmdö Kyrkskola när jag var 16 år. Jag frågade Lilly om hon ville följa med dit, men hon sa nej. Det hade redan börjat skymma ute, men jag bestämde mig ändå för att cykla de sju kilometrarna dit själv. Vilken tur, det första jag såg när jag kom in på skolan var en lång, ljus, snygg kille. Och han såg mig! Så vi smet iväg till musiksalen där han spelade piano för mig. Åh, så romantiskt!

– Min äldsta syster Eva, som var tio år äldre än jag, lämnade Kalvsvik 1930 vid 19 års ålder och utbildade sig till tandsköterska på Eastmans tandläkarinstitut i Stockholm, min syster Ingrid gick samma väg. Gustav valde att läsa till ingenjör, medan Anders var den där trygga killen som alltid arbetade, han ville stanna på gården, vilket han också gjorde i hela sitt liv. Han gick visserligen på folkhögskola i Sigtuna under ett år, men kom sedan snabbt tillbaka. Han ville vara lantbrukare, punkt! 1938 flyttade även Ruth för att gå på restaurangskola. Jag saknade henne enormt och hoppades att hon skulle komma hem igen när kriget bröt ut 1939. Det gjorde hon inte.

– Men snart var det även min tur att börja tänka på framtiden. Jag ville plugga. Så 1941, när jag fyllt 19 år, sökte jag och kom in på Lillsveds folkhögskola här på Värmdö. Att komma från lantgården till Lillsved och sätta sig i skolbänken, var som att komma till paradiset, säger Nanna med ett leende, som säger mer än ord.

– Jag fick ett fint rum, en rar rumskamrat och jag måste erkänna, att fast jag kunde åka hem på helgerna, så stannade jag ofta kvar på skolan. Det var så roligt, kanske ett av mina bästa år. Jag var en positiv elev, ingen tvekan! Jag var med på allt, sportade, simmade, dansade och gjorde till och med ett specialarbete om människokroppen, utan att någon bett mig. Det var något jag satt med på kvällarna. Jag kunde vartenda ben, varenda muskel i kroppen. Jag ville passa på att läsa när jag fick. Jag var också med i styrelsen på skolan, men det var bara en tillfällighet, inte för att jag kunde något, men jag var lite framåt och pratade.

– I slutet av skolåret funderade jag mycket över hur det skulle bli att komma tillbaka till gården och kanske bli fast där. Men det kom något emellan! Rektor **Jan Ottosson** på skolan frågade mig, strax innan skolavslutningen, om jag kunde tänka mig att ta ett sommarjobb, som föreståndarinna på en barnkoloni utanför Sala, som drevs av en förening för tuberkulösa barn. De vänder sig alltid till Lillsved för att få hjälp att hitta en lämplig person, förklarade han. Vill du ta jobbet? Varför valde han mig? Jag var ju bara bra på att mjölka kor! Föreståndare för barn? I åtta veckor? Nej, jag kunde ingenting om det. Men när jag berättade det hemma sa pappa att det där ska du ta, det är ett fint erbjudande. Så jag åkte.

– Jag kom till Axholms gård i Västmanland en kall sommarkväll och visste absolut ingenting. Familjen som arrenderade gården ville väl tjäna lite extra pengar på att hyra ut ett hus på fastigheten under sommaren. Jag blev hänvisad till ett tomt hus i två våningar, inga möbler, ingenting, det var absolut kalt och där skulle 34 barn flytta in tre dagar senare.

– Så där står jag, en 20-årig flicka från Kalvsvik, ensam i ett hus utan

innehåll! Var skulle jag sova? En madrass i köket och en filt. Nästa dag kom två flickor och sa att de var anställda och senare samma dag kom ett lass med madrassvar, som vi tre fick fylla med halm från logen och sy ihop till "sängar". Senare kom 15 handfat, tvålar och några vattenkannor som vi ställde på en bänk. Filtar, sängkläder och till sist 34 barn och en kokerska! Utan henne hade det aldrig gått, suckar Nanna, men hon hade förstås jämt göra med all matlagning. Och de två biträdena betraktade givetvis mig som chef, så de frågade bara vad jag ville att de skulle göra.

– Eftersom det här var under krigsåren, fick jag också ta ansvar för alla kuponger som måste användas vid olika inköp. Allt gick bra till slut och jag kunde åka hem och visa mitt allra första och fina arbetsbetyg för två riktigt stolta föräldrar. Föreståndarinna, det var fint på den tiden.

– Men sen kände jag att jag måste bestämma mig för vad jag ville bli. Det enda jag kände att jag var bra på, var förstås hushåll, så hushållslärare, ekonomiföreståndare eller chef för något storhushåll, kunde jag tänka mig.

– Jag gick till Statens skolköksseminarium och frågade vad som krävdes för att komma in där. Hör här, säger Nanna. Ett års praktik, sex månader som hembiträde och sex månader i storkök på sjukhus, restaurang, regemente eller liknande. Sen en förberedande kurs i ett år och därefter huvudkursen i ytterligare ett år. Jag skulle minsann försöka!

– Men då tänkte jag, att ska jag bli hembiträde, så ska jag inte vara hos "fru Svensson" på söder och steka korv. Nej då ska jag arbeta hos någon fin familj på Östermalm och lära mig deras seder och bruk. Jag fick en plats redan i september, hör och häpna, hos friherrinnan **Strömstedt** på Östermalmsgatan. Men när jag kom dit sa hon att "fröken Wallbom" måste stanna till april om hon vill ha tjänsten, för då ska jag flytta till Skövde där min man tjänstgör som Ryttmästare.

Bil. 2

Avskrift.

Fröken Nanna Wallbom, 20 år från Kalvsviks gård, Norra Värmdö, har tjänstgjort som föreståndarinna för Sala stads förenings mot tuberkulos sommarkoloni vid Axholms gård i Fläckebo socken, om 34 barn, under tiden 8/6 -19/8-42.

Hon har trots sin ungdom vetat att med stort förstånd och gott omdöme handleda barnen, tillvunnit sig deras förtroende och med stor omsorg vakat över deras bästa. Även styrelsens ekonomiska intressen har hon förtjänstfullt tillvaratagit, vadan vi vore glada att även följande år få anlita hennes hjälp.

Å styrelsens vägnar.

Carl Friberg.
1. Stadsläkare.

Sala den 19/8 - 42.

Vidimeras.

Nannas första fina arbetsbetyg efter sommarjobbet som föreståndarinna för barnkolonin på Axholms Gård.

Nanna tar en tur ut på Saltaröfjärden.

– Det gör jag gärna, men skulle jag möjligen kunna få sluta strax före klockan sex på kvällarna, för att gå på kvällsskola och läsa till realexamen och dessutom få en timmes ledighet, mitt på dagen, när jag kan stänga dörren till jungfrukammaren och läsa mina läxor och det godtog hon. Så i ett och ett halvt år, sex kvällar i veckan mellan klockan 18 och 22 läste jag på Stockholms Borgarskola vid Jarlaplan. Under den tiden bytte jag, som avtalat, praktikplats på dagtid, från hembiträde på Östermalm till storkök på Vanföreanstalten vid Norrtull och senare till Esselte´s lunchrum på Vasagatan. Jag hyrde ett rum i närheten och fortsatte mina kvällsstudier, tills jag sen som privatist, med skriftliga prov och muntliga förhör tog min realexamen på Sveaplans gymnasium i maj 1944. Ingen hemma visste om att jag gick i skolan, det hade jag hållit hemligt. En överraskning? Ja förstås! Och återigen två mycket stolta föräldrar!

– Till hösten när praktiken var avklarad, fortsatte jag den ettåriga förberedande kursen på Statens skolköksseminarium, som då låg vid Slussen. Där ingick även barnavårdsutbildning på Engelbrekts barnavårdsskola vissa dagar och där skulle vi stå givakt och niga när lärarinnan **Smedberg** kom in på morgonen. Så var det, understryker Nanna och skakar lite på huvudet.

– När kursen var slut och jag väntade på att få börja den avslutande huvudkursen, kom min syster Ruth, som arbetade som husfru på en större lunchrestaurang i Södertälje, till mig en dag och frågade om jag kunde ta hennes tjänst där en månad när hon, då nygift, skulle åka på bröllopsresa. Jag skulle tjäna 300 kronor i månaden och det var mycket pengar. Jag hade ju sommarlov och det var klart att jag ville ställa upp för Ruth, så jag sa ja.

– När Ruth sen kom tillbaka, avslöjade hon att de väntade barn och att hon tänkte bli hemmafru, så hon undrade om jag ville stanna och överta hennes tjänst. Jag blev kvar i ett och ett halvt år och hann under den tiden fundera en del över framtiden.

– Jag insåg att jag vare sig ville bli hushållslärare eller ekonomiföreståndare, jag ville plugga och ta studentexamen. Jag lämnade Södertälje och började läsa på Stockholms samgymnasium på kvällstid. Jag fick hyra ett rum på Birger Jarlsgatan tillsammans med min syster Lilly som just börjat på Borgarskolan.

Men jag måste försörja mig, hitta ett jobb. Jag hade ju haft 300 kr i månaden och nu ingenting! Så en dag fick jag se en annons i tidningen, att Stockholms skolor behövde baderskor, sådana som ser till att "ungarna" är rena innan de hoppar ner i bassängen, efter att de suttit på rad i små sittbadkar och skrubbat varandra på ryggen.
– Jag sökte och fick träffa chefen för gymnastik och bad där. Hon tittade på mina papper, där det även framgick att jag tagit, magisterexamen i simning på Sportpalatset och hon spände sen ögonen i mig och sa: Fröken Wallbom, ni ska inte ta platsen som baderska, jag behöver simlärare! Saken var klar, jag fick en simlärartjänst, med en helt annan lön och lite annan status på köpet och hade därmed också säkrat min försörjning för fortsatta studier. Jag fick och tog senare även chansen att jobba extra som expedit på Myrstedts Matthörna på Kungsgatan 5. Vad gör man inte för pengar?

– När pappa avled 1947 tog Anders över ansvaret för gården. Han gifte sig 1951 och då flyttade mamma till Z-gården, längst ner vid Kalvsviks brygga, uppkallad efter herr **Zettergren** som köpte marken, omkring 1926 för att anlägga en stor trädgård där, vilket han också gjorde.
– Men när herr Zettergren avled ville hans två söner, inte behålla Z-gården, så de kom till pappa och bad honom köpa den, måna om att den skulle komma i goda händer och så blev det, det var omkring 1935. Mamma älskade Z-gården, där hon kom att bo i 25 år, fram till sin död 1977. Där samlades vi barn och barnbarn, på alla högtider. Min bror Gustav flyttade in på övervåningen på äldre dagar och det var också han som sen tog över Z-gården. Alla syskon hade tidigare tilldelats varsin tomtmark i Kalvsvik, men det var först i början av 70-talet vi började bygga våra hus där.

– Mitt första jobb som simlärare var på Katarina Norra skola på söder och samtidigt på 7-8 andra skolor och simbassänger runt om i Stockholm. Man fick verka där man behövdes, helt enkelt.
– Men det blev ingen studentexamen, jag träffade **Bo** i oktober 1948 och blev kär! Han var socialtjänsteman på Mariapolikliniken och jobbade extra som simlärare. En kväll blev vi båda bjudna på te hos en av baderskorna och redan kvällen efter ville Bo att jag skulle följa med honom på bio. Men jag skulle göra ett prov i skolan då, så vi fick skjuta fram biobesöket till dagen efter det. Provet slutade i katastrof, jag kunde inte koncentrera mig, tänkte bara på den där bion, eller på den där? Jag blev underkänd! Sen var det tyst, jag hörde inte av honom förrän i slutet av november, då han tog kontakt och berättade att hans pappa avlidit och att han därför varit i Kristianstad en tid. Men nu var han tillbaka och skulle dagen efter gå på en, skolfest för elever, på Konserthuset och undrade om jag ville följa med. Klart jag ville!
– Och du sa han, kommer du med mig till Kristianstad på nyår, så förlovar vi oss. Klart jag gjorde! Och när jag då träffade min blivande svärmor berättade hon att hon blivit tvungen att gå till sitt medicinskåp och ta en lugnande tablett, när hon fick förstå att jag, en bondflicka från Värmdö, skulle komma på besök. Bo var 35 år och hade inte fastnat för någon flicka på allvar än, så vem var jag?
– Vi förlovade oss på nyårsafton och gifte oss i Värmdö kyrka i juli året därpå . Vi köpte radhus i Älvsjö, fast vi inte hade råd, så sen gällde det att skaffa pengar. Bo jobbade som tidigare och jag tog alla jobb jag kom över för att hjälpa till med försörjningen. Jag fortsatte som simlärare, expedit på Myrstedt och så sökte jag och fick jobb som lärare på Ehrenmarks privatskola vid Odenplan, ett steg uppåt i min karriär, åtminstone vad det gällde extrajobb!
– Jag stannade där c:a ett år, men sen kom barnen, ett och två och jag blev hemmafru, men fortsatte mitt extrajobb som simlärare när det var möjligt. Sen blev jag övertalad av min svärmor att försöka bli "riktig" lärare, det var efter att hon varit på besök hos oss och sett

Nanna lärare i Kämpetorpsskolan, här med klass två.

På båtutflykt och picknik med systersonen Hans, sommaren 2013.

den fina och alldeles nybyggda Kämpetorpsskolan från vårt fönster. Hon tyckte att jag borde försöka!

– Ja, så en dag satt jag "förstås" där, i aulan på en skola på söder, en av 450 flickor, som skulle pröva in till lärarutbildningen på Statens Småskoleseminarium, endast 49 kunde gå vidare, så vad gjorde jag där? Vi fick fyra timmar på oss att skriva en svensk uppsats och hade fem rubriker att välja på.
– Jag valde: Några faktorer som varit av betydelse för min utveckling. Jag skrev om livet och arbetet på gården, om mina många och idoga studier via Herrmods korrespondenskurser, om Lillsved och om att våga och vilja. Jag avslutade med en vers: Ej med stora later och starka ord, ska du visa kärlek till hemmets jord. Nej med handen på plogen och med slagan på logen och med tankens kraft vid ditt arbetsbord. Jag fick "litet a".

Rektor Freygård kallade sen in var och en av dem som låg bra till, inför den slutliga bedömningen, till ett enskilt samtal och till mig sa han:
– Fru Malmström, ni har två små barn, hur ska ni klara det, om ni samtidig ska gå en 2-årig utbildning?
– Det är min svärmor som bett mig att söka och hon är så snäll och duktig med barn, svarade jag. Men att hon bodde i Kristianstad sa jag inte! Beskedet om vilka 49 som kommit in, fick vi sen via ett anslag på dörren till Småskoleseminariet på Riddargatan. Och där stod mitt namn, Nanna Malmström. Slutet gott allting gott!

Utflykt och lunch på Artipelag.

Nannas stuga ligger vackert och fridfullt i skogsbrynet.

Barnen blev mottagna med öppna armar på ett suveränt dagis med sagolik personal. En underbar grannfamilj ställde dessutom upp, om barnen någon dag inte kunde gå till dagis.
– Våren 1955, efter två års utbildning, tog jag min lärarexamen.

– Det var ont om lärare på den tiden, så jag kunde välja bland flera skolor. Jag började i Stureby, innan jag sen blev den första läraren i Fruängen, en stadsdel som var under uppbyggnad. Jag minns att vi firade Valborg med en stor brasa där på torget, som då bara bestod av nedfällda träd och stubbar. Undervisningen var förlagd till en källarlokal och barnen i klassen, ett fåtal från början, blev fler och fler vartefter området expanderade. Jag jobbade kvar där i några år, innan jag sen fick en tjänst i Kämpetorpsskolan, alldeles intill där vi bodde och som tillsammans med svärmor kanske var en av anledningarna till mitt yrkesval.

1965 såg jag en dag en annons i tidningen som gjorde mig nyfiken. Där stod, Nanna läser den sparade annonsen: Kvalificerad information, och det tände jag på! Kvalificerad lät bra, då är det bra betalt, sen stod det också, arbete företrädelsevis lördagar och söndagar. Svar till Västkuststugan, Mjöbäcks husaktiebolag.
– Jag visade min man och sa att jag ville skaffa mig lite extrainkomst, barnen var 10 och 12 år och min man var ju hemma på helgerna. Jag svarade och fick en stor huskatalog med en massa hustyper hemskickad och ett informationsbrev där det stod: Ni ska visa de här husen på vår utställning i Stockholm lördagar och söndagar , lära Er allt om varan och prata för den.
– Visa hus, det lät väl lite konstigt, men jag skrev svar, att jag var intresserad men bara kunde arbeta varannan helg och att jag ville ha fem kronor mer i timmen än vad som uppgavs i annonsen. Men det kom inget svar och det här var strax före jul. De ville alltså inte ha mig.
– Men så en marsdag när det droppade från taken, snön höll på att smälta och jag hade en ny hatt, för jag hade fått tillbaka på skatten. Hatten var så fin, en äkta bisam med en kulle här uppe Nanna pekar och en stor brosch på sidan. Åh vad snygg jag var!

– Jag hade just kommit från skolan när det ringer på telefonen. En herre presenterar sig och säger att han befinner sig på fritidshusutställningens område, som då låg vid Midsommarkransens skola. ”Direktör **Nilsson** vill träffa fru Malmström,” sa han, så ta en bil och kom hit, vi beställer den. Han förklarade att direktör Nilsson haft anställningsintervjuer där hela dagen, men att han inte var nöjd och tänkte avsluta, men så sa han att han fått svar från en Nanna Malmström och bad mig ringa upp Er.

– Klockan var fyra på eftermiddagen och jag åkte dit. När jag kliver in till direktör Rolf Nilsson, en riktigt snygg karl, tillägger hon, så säger han: Vad är det Ni söker, ni har tackat nej till arbetstiden och nej till lönen. Hur ska jag tyda det? Precis som det står svarade jag, hälften av arbetstiden och gärna dubbelt så mycket lön. Jag fick jobbet, Nanna skrattar. Fru Malmström blir den första kvinnliga visningsvärdinnan i Stockholm, påpekade han.
– Jag fick åka ner till fabriken i Västergötland för en första genomgång och därefter fortsatte utbildningen via återkommande informationsmöten i Stockholm tillsammans med andra anställda. Så från 1965 och under fem år arbetade jag som visningsvärdinna på helgerna med kontinuerlig vidareutbildning. Så jag kunde allt om produkten, bärlinor, K-värden i väggar, takstolar, lutning på taken osv. Ännu ett väldigt roligt extrajobb!

Men efter 18 år som småskollärare bestämde sig Nanna för att försöka komma in på speciallärarutbildningen.
Det var efter min man gått bort 1967 som jag insåg att jag inte kunde traska mellan Kämpetorpsskolan och radhuset i all evighet. Jag kände att jag måste göra något! Så jag sökte och kom in. Rektorn på Kämpetorpsskolan höll mig om ryggen och var positiv till mitt beslut. Gå där ett år och så kommer du tillbaka till mig sen, sa han. Och det gjorde jag, men som speciallärare med nya spännande arbetsuppgifter och en annan lön.
– Men en dag ringer **Rolf Nilsson** från Västkuststugan och säger: Sluta i skolan, jag är just i färd med att anställa försäljare och jag vill ha flera kvinnor på de tjänsterna och jag skulle önska att du blir en av dem. Efter att ha funderat på saken, sa jag att jag möjligen kunde ta tjänstledigt under ett år och känna mig för. Sen var jag fast! Jag lämnade läraryrket hösten 1972, efter 20 år i tjänst och trots min senaste fina utbildning till speciallärare, som jag fått av staten!

– Det är ju bara tur det som händer i livet, det är tillfälligheterna som styr. Hur kunde den där annonsen stå just då, varför svarade jag överhuvudtaget, varför hörde jag ingenting förrän på våren, varför hade jag så snygg hatt?
– När jag började bygga i Kalvsvik 1973 hade jag avancerat från visningsvärdinna till försäljare för Västkuststugan på heltid och jag har nog delvis dem att tacka för att jag kunnat bygga mina stugor här. Jag vet inte om det blivit av annars. Jag var änka med två barn under utbildning, så jag hade egentligen inte råd. Troligen var det också då Oskar Bergmans tavla gick åt!

– Men 1983 efter tio år bestämde jag mig ändå för att sluta på företaget, jag insåg dessutom att jag tillhörde de äldsta försäljarna och jag tänkte minsann inte vara kvar tills jag blev avpolletterad! Så det kän-

des förstås väldigt roligt när Rolf Nilsson bad mig stanna, som hanledare för nya säljare, åtminstone sex månader till. Jag lämnade Västkuststugan, sålde radhuset i Älvsjö, flyttade till en lägenhet vid Karlaplan på Östermalm och blev barntant!

– Jag såg en annons, en ung familj behövde barnpassning för sin fem månader gamla baby, medan mamman läste på Universitetet. Ja, så började det! Sen blev det ett barn till, ett till och så fortsatte det. Jag kom ihåg en dag när jag var ute och gick och hörde, fast jag låtsades att inte höra, när en kvinna prata med en väninna om barnpassning. Jag kunde inte låta bli att gå fram till henne och fråga om hon var i behov av en dagmamma, hon tittade väl lite förvånat på mig först, men sen var det barnet i hamn! Det var faktiskt den enda gången som jag själv "sökt" dagbarn, alla andra barn, ett 40-tal, har kommit av sig själv, så att säga. Genom bekantas bekanta eller från mun till mun-metoden.

– Det blev förstås både avslut och byten av barn vartefter, utom med den allra första familjen, som så småningom blev trebarnsfamilj och som jag fick följa under alla år. Med dem har jag åkt både in- och utomlands, från Grythyttan i Västmanland och Tofta på Gotland till Italien och Kanarieöarna ett flertal gånger. Jag skötte barnen och fick i gengäld resor, mat, logi och massor av upplevelser.

1995 vid 77 års ålder tillät Nanna för första gången att kalla sig pensionär. Hon slutade jobba och har sedan dess spenderat mest av

Nanna, blommornas vän.

sin tid i Kalvsvik, men inte i hängmattan förstås. Hennes lust, spontanitet och nyfikenhet har hon kvar och hon har allt som oftast något "på gång". Resor, utflykter, konserter, böcker, trädgård, barn, barnbarn, barnbarnsbarn, släkt och vänner samt en ofta hjälpande hand, för att nämna något. Och när Lillsved firade sitt 75-årsjubileum i oktober 2012 satt Nanna vid honnörsbordet och hennes minnen därifrån fanns med när skolans VD **Magnus Erstrand** höll sitt välkomsttal: Att gå från lantgården till Lillsved och sätta sig i skolbänken, var som att komma till paradiset.

Text & Bilder RENÉE ENGSTRAND samt privata bilder

De tysta timmarna som väcker frågor

Hummern, havskräftorna och alla de andra sjödjuren är avlivade och tillagade. Men krabborna i nätkassen lever och de följer med oss ofria i en hink till havs. Privat bild.

"Något har hänt under de senaste månaderna. Vi lever, genom de omständigheter vi själva valt, tätt samman och i denna närbet också åtskilda. Vi sitter nära, vi tar i varandra när vi passerar, sängen är smalare än den hemma. I tiden finns utrymme för ensamhet som heter tystnad och tystnaden är inte längre ilsken eller hotfull. Den livnär sig på samhörighet."

Barndomens gränslösa vik har en sommar blivit liten och instängd. Dragningen ut mot fjärden, den som förenar sig med det stora havet, följer **Elisabeth** in i framtiden. Hon delar denna längtan med **Ulf** och en dag, många år senare står de vid randen till drömmen. Men det är svårt att överge det vanliga, det trygga. Att kasta loss.

I **boken "Havet håller oss samman"** får vi följa Elisabeth och Ulf på segelbåten Cassiopeias långa färd; Fagerholm på Ingarö – Isrel – Svarta Havet tur och retur. Möten och äventyr är många medan de långa, tysta timmarna ombord på den lilla båten väcker minnen hos Elisabeth och frågor om vem hon är.

Elisabeth Fernström, gift med Ulf och trebarnsmamma, är sjukgymnast och har arbetat många år med ergonomi. Hon bor på Ingarö och är uppvuxen där som sommarbarn.

De tillbakablickande barndomsminnena är starkt förankrade till Fagerholm och norra Ägnöfjärden. Hon har alltid dragits till sjön och seglat allt från optimistjolle till Cassiopeia, en Najad 390. Horisontens dragningskraft har inte försvagats genom åren, och fortfarande seglar hon Cassiopeia tillsammans med Ulf.

Boken "Havet håller oss samman" (Ordévisor förlag), som utkom i oktober är på 258 sidor, illustrerad. Boken finns på bokrondellen (alla bokhandlare kan ta in den om de inte har den). Vidare kan man köpa den den genom förlaget (genom nätbokhandeln. Bokhandelspriset är runt 260 kr.

Cassiopeia är lappad och lagad. Vi styr åter mot havet. Privat bild.

SALTSTÄNK & KVITTER

Högtflygande planer på Fyrhuset

Någon tyckte kanske det var väl högtflygande planer med cykelparken på fritidsgården Fyrhuset i Stavsnäs. Men den 13 juli var det dags för en mycket välbesökt invigning. Startrampen är sex meter hög och vid "landningsbanan" har ungdomarna lagt ut 90 kubikmeter bark. Fritidsledarna är noga med säkerheten och de som åker måste vara medlem i föreningen Fyrhuset. Text & Bild LENNART KARLSSON

Lapptäcken i Kulturladan i Ingarö Hembygdsby

I mitten av september fylldes den gamla kulturladan från Mörtviken i Ingarö Hembygdsby, Pilhamn med lapptäcken (kviltar) från golv till tak.

De gamla stockväggarna utgjorde en fantastisk bakgrund till lapptäcken både i traditionell och modern teknik.

Besökarna var imponerade av den varma miljön och den variation som fanns av allt från sängtäcken och väggkonst till näsduksfodral och väskor av återanvända chipspåsar och kaffepaket. Vi fick fem nya medlemmar till föreningen.

Utställningen var välbesökt, ca 50 besökare per dag. Samtliga textilier var sydda av Nackvärmarna, Kviltföreningen Rikstäckets lokalgrupp i Nacka/Värmdö. Förutom utställning fanns lotterier, försäljning, kaffeservering och en dropin-kurs.

Nackvärmarna bildades 1994 och består av 23 damer. Vi träffas en gång i månaden för att inspirera varandra till att sy gemensamma eller enskilda projekt. Vi går på kurser tillsammans och har rest på kviltresor till bl.a. Island och England.

Rikstäcket är en ideell förening för lapptäcksvänner. Föreningen bildades 1988 och har c:a 2600 medlemmar i 89 lokala föreningar över hela landet.

Föreningens syfte är att bevara och vidareutveckla traditionella mönster och tekniker, inspirera till nyskapande och förmedla kontakter mellan lapptäcksintresserade i Sverige och utomlands.

Fyra gånger om året kommer medlemstidningen Rikstäcket hem till medlemmarna. Som komplement till medlemstidningen finns en hemsida www.rikstacket.se. Text & Bild ULLA SKANSÉN

Utställningen var välbesökt.

Stiftelsen Ingarö Vänner bildas när Ingarö Folketshusförening avvecklas

Ingarö Folkethusförenings styrelse har beslutat föreslå föreningsstämman i januari 2014 att bilda Stiftelsen Ingarö Vänner – en kulturstiftelse anknuten till Ingarö Hembygdsförening. Därmed avvecklas Ingarö Folkethusförening och dess tillgångar ca 700 000 kr överförs till Stiftelsen. Stiftelsens styrelse kommer att vara densamma som hembygdsföreningens men tillgångarna skall förvaltas separat från hembygdsföreningens ekonomi. 90 procent av avkastningen får disponeras för kulturaktiviteter på Ingarö, t.ex. utgivandet av skrifter om Ingarö eller bevarandet av på Ingarö befintliga, äldre och kulturellt intressanta byggnader.

Ingarö Folketshusförening bildades den 12 mars 1939 när Ingarö var en egen kommun. Andelsägare i början var Syföreningen Enkronan, Ingarö Lokala Samorganistation, Ingarö Hembygdskör, Ingarö Arbetarekommun och ett antal privatpersoner. Syföreningen Enkronan hade bildats redan 1935 med målsättningen att sy ihop till en samlingslokal på Ingarö. Idag består andelsägarna av Ingarö Socialdemokratiska förening 32 andelar och tre privatpersoner med sammanlagt fyra andelar. 1940 anskaffade föreningen en fastighet vid Återvall som användes som "folkpark" där många Ingaröbor träffade sina partners. Innan tomten var iordningsställd anordnades dans vid Fogelviks dansbana. Föreningen startade också ett folkbibliotek. 1944 tillsattes en byggnadskommitté för att utarbeta förslag till ett Folkets Hus. Strax före kommunsammanslagningen 1952 överfördes medel från Ingarö kommuns kommunalhusbyggnadsfond till folketshusföreningen för att "rädda" kvar dessa på Ingarö. Festplatsen vid Återvall hyrdes även ut till föreningar och privatpersoner ibland och avvecklades 1963 p.g.a de ökade krav på ordningsvakter som polismyndigheten ställde.

Därefter har tomten varit utarrenderad till företagare. Under många år förde föreningen en tynande tillvaro under mångårige ordföranden **Carl-Arne Jakobsson** med endast en blygsam arrendeinkomst. Problem med redovisningen hade dock kunnat leda till tvångslikvidation om inte **Roland Andrée** hade rekonstruerat föreningens ekonomi åren 1990-2000 och **Ingemar Hallenberg** bevakat föreningens intresse när Ingarö Elverk likviderades.

Tanken att bilda en stiftelse för att behålla föreningens tillgångar till Ingaröbornas nytta väcktes inom styrelsen av **Kenneth Frejd** och 2012 såldes fastigheten till arrendatorn som ett led i detta.

Text MATS BJÖRKMAN

Allmänna bestämmelser.

§ 21.

Förslag om ändring av föreningens stadgar skall vara inlämnat till styrelsen senast trettio (30) dagar före årsmötet.

§ 22.

I frågor om ändring av föreningens stadgar. Föreningens trädande i likvidation, samt i allt övrigt varom ej här ovan annorlunda stadgas, gäller till efterrättelse lagen om ekonomiska föreningar av den 22 juni 1911.

Ovanstående stadgar antogos å sammanträde den 12 mars 1939.

Intygar underteckande styrelseledamöter:

J. H. Engström. Sven Söderling. Anna Eklund.
Kassör. Ordf. Sekr.

Gillis Johansson. Sven Löfbom. Violet Söderblom.
Rachel Johansson.

Ovanstående namnteckningar bevittnas:
V. Leth. E. Leth.

År 1939 den 22 juli registrerades stadgar för *Ingarö Folkets hus-förening u. p. a.* i *Ingarö socken;* betygas.

Stockholm å landskansliet som ovan.

På tjänstens vägnar:
Eric Humble.

Höstnostalgi gav mersmak

Närmare 200 personer samlades i Gustavsbergsteatern för att se bilder och lyssna till berättelser om gamla Gustavsberg. Det var hembygdsföreningen Gustavsbergs Vänner som höll öppet höstmöte på Gustav Adolfs dagen.

Deltagarna fick flera påminnelser om hur det var att gå i skolan och leka i Gustavsberg på 1940-talet. **Ingvar Pettersson** presenterade en bildkavalkad och gav på ett trevligt sätt personliga minnen kring dem. Och flera kände igen sig. Såväl på olika skolfoton som bilder på de stränga lärarna. Även forna kälkbackar, gårdsmiljöer och kioskhäng alstrade igenkännande skratt. Bilder från fest- och ungdomspalatset "Bergasalen", som var inrymt i skyddsrummet i själva Kvarnberget, möttes också med igenkännande sus.

Efter fikapaus med mingel och prat med gamla kompisar var det dags för filmvisning. Denna gång en restaurerad TV film om Gustavsbergs fabrikers 150 års jubileum 1975 som gjorts av Sveriges Magasin. Programmet finns inte längre i SVT:s arkiv men föreningen fann ett VHS-band som Kvarnbergsskolans AV-central spelat in då det sändes på TV. Detta band har nu digitaliserats av **Mats Björkman** och kunde i en förkortad version visas i godtagbart skick.

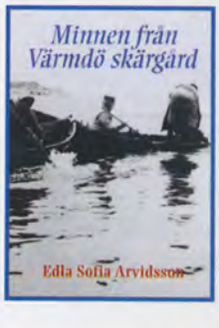

Filmen gav en inblick i fabrikens produktioner genom åren av porslin, konstgods och sanitets- och andra produkter. Så väl konstnärer som fabriksarbetare kom också till tals i olika intervjuer, bland andra kändisar **Stig Lindberg, Torsten Rolf** och **Lisa Larson**. Som inramning i filmen kunde vi se och lyssna till Gustavsbergs Blåsorkester som på dagen, 6 november 2013, fyller 148 år, vilket det hurrades för.

Ingvar Pettersson visade en bildkavalkad och gav på ett personligt sätt trevliga minnen kring dem. Bil IW

Birgit Wahrenberg, redaktör, sålde **Edla Sofia Arvidssons bok** "Minnen från Värmdö skärgård" från 1999 till specialpriset 150 kr. Rykande åtgång.

Den här typen av möten är inte bara minnen det ger också en konkret bild av bygdens historia, konstaterade flera av de nyinflyttade deltagarna. Intresset syntes stort och föreningen uppmanades fortsätta med att visa bilder och berättelser om bygdens historia.

Text CHE

Positivt laddade PROTONER

Körens ledare Anita Forsberg visar med hela kroppen att det nu är höga toner som gäller.

PRO-kören är en stor kör med 40 deltagare. Här är en del av dem som övar i Musikens Hus.

Rubriken kräver kanske en förklaring. De här raderna handlar om en blandad kör på 40 personer. Den består av medlemmar i PRO Gustavsberg/Ingarö. Pensionärer i PRO med en skönsjungande kör blev i folkmun PRO-TONERNA.

Att kören är blandad innebär att i kören finns både kvinnliga och manliga sångare eller korister som det heter i körsammanhang. De stämmor som kören sjunger i är bas, tenor, alt och sopran. Det finns många körer i pensionärsföreningarna men de flesta sjunger unisont och här utgör alltså kören i Gustavsberg ett undantag.

– Vi anpassar vår repertoar efter årets högtider och just nu övar vi julsånger, säger **Anita Forsgren** vid vårt besök.

– Vi har en blandad repertoar bestående av svenska visor och gamla schlager, säger Anita. Det är kanske det urvalet som gör att många i publiken känner att de kan sjunga med och körens framträdande har blivit mycket populära. **Birgitta Öhlund** håller ihop programmet genom både trevliga och underfundiga presentationer.

Anita har varit ledare för kören sedan 2006. Hon har tidigare arbetat som sång- och pianopedagog i Kulturskolan. Tidigare leddes kören av **Daisy Bennefall** som slog igenom som sångerska under sitt flicknamn Schörling. Hon var bland annat en av rösterna i filmen Sjösalavår från 1949.

Kören lär ha bildats 1984 av **Sven Persson**. Det blir alltså ett 30-årsjubileum 2014. Svens dotter **Lena Malm**, som är lärare i kulturskolan, var körens ledare flera år.

Varför sjunger dessa pensionärer och andra i kör. Ett bra svar fick jag av den man som satt i trappan på baksidan av Folkets Hus. Här satt han ensam med sin pilsner och tyckte att jag skulle se på de som hade ett annat liv och nu gick in i Musikens Hus.

– De skrattar och känner gemenskap, sa han.

– Det är PRO-kören sa jag.

– Och då sjunger de säkert också sa han. Och de hade han rätt i.

Text & Bild LENNART KARLSSON

Djurökultur i eget hus

Föreningen Djurö Kulturhus har fått bidrag från Värmdö kultur- och fritidsnämnd på 85 000 kr för att hyra den gamla skolan, i den s.k. Gula Villan på Värmdö Skärgårdsskolas tomt i Björkås, Djurhamn. Förutsättningen är att kulturföreningarna på Djurö går samman i en paraplyorganisation.

Föreningarna på Djurö, som bildar paraplyorganisationen Djurö Kulturhus som ska ansvara för huset och verksamheterna är Djurö Konst & Kultur, Ö-teatern och Djurö Byalag.

Kulturlivet på Djurö är livaktigt och expanderar med tydliga ambitioner hos föreningarna. Det är viktigt att kunna utöka utbudet av kultur för barn och unga. Ändmålsenliga lokaler har saknats. Ö-teatern står sedan en tid utan lokal sedan kyrkan behövt ta sina egna lokaler i anspråk.

Gula Villan, det gamla skolhuset på Djurö. har en yta på cirka 85 kvm. Bild IW

Gula Villan har stått tom men genom hyresuppgörelsen bidrar kommunen till ett värdefullt kulturliv.

– Vi är väldigt glada, Det öppnar nya möjligheter, säger **Gunn Johansson**, vice ordförande i Djurö Konst & Kultur. Djurö Kulturhus kommer igång etappvis och vi räknar med en riktig invigning framåt sommaren 2014.

– Ö-teatern kommer att satsa på barnteater och Djurö Byalag får en perfekt plats för möten. För Djurö Konst & Kultur är det gamla skolhuset särskilt intressant, det är en del av det lokala kulturarvet, t ex har en del av föreningens medlemmar gått skolan och kan berätta om den. Vi kommer också att satsa på mer musik, konstutställningar kvalitetsfilm, menar Gunn Johansson.

Ö-teatern har funnits sedan 2012 och bedriver amatörteater med barn och vuxna.

Djurö Byalag bildades på 1970-talet och bevakar t ex plan- miljö- och trafikfrågor och arrangerar Valborgs- och Midsommarfirande på Djurö.

Djurö Konst & Kultur bildades år 2001 och har idag drygt 350 medlemmar. Föreningens syfte är att stimulera intresset för konst och kultur bl a genom att: arrangera konst- och kulturevenemang, ordna ateljébesök och visningar av konstutställningar i och kring Stockholm, ordna konstkurser bl a i konst och konsthantverk, arrangera årligt lotteri med konst och konsthantverk.

Kemisk krigföring på Värmdö

Förfärande inslag om kemisk krigföring har nått oss från omvärlden. Bilder har visats om hur fruktansvärt sådana medel drabbar människor. Men det är tyvärr inte första gången. Även här i Värmdö lär kemiska stridsmedel prövats.

I ett unikt bildmaterial kan nu Strömma Hembygdsförening skingra mysterierna kring händelser på Sandskär hösten 1934. Händelser som satt sin prägel hos lokalbefolkningen. En av dem, **Göran Lindgren**, har minnen av hur människorna i Rådalen pratade om detta.

– Som liten fick jag ofta höra historier och skrönor om vad som hänt på Sandskär den gången. Det spekulerades även om att det sprängts en atombomb där. Ön Sandskär ligger ganska precis mitt i Nämdöfjärden och användes för militära ändamål med landstigningsförbud som följd, berättar Göran Lindgren.

– Så när vi i Strömma Hembygdsförening fick ta del av privata bilder från **Holger Schmidt** väcktes mina minnen på nytt. Holgers far var ingen mindre än överste **Torsten Schmidt**, som var chef för Försvarsväsendets Kemiska Anstalt, vilket var en förlaga till FOA. Bilderna vi fick ta del av visade vad som pågick på Sandskär.

– Några detaljer om aktiviteterna på Sandskär under 1930-talet har jag inte. Men bilderna och mina minnen av berättelser från den tiden gör att det går att skönja ett mönster, menar Göran Lindgren. Vi befann oss i orostider och Svenska försvaret ville troligen testa kemiska stridsmedel, kanske senapsgas, som med förfärande effekt dök upp under första världskrigets slutskede.

Bilderna visar att ön var militärt belägrad och var vid tillfället avlyst för livsfarliga "militära försök", vilket framgår av en förbudsskylt, från den 24 september 1934 och tillsvidare på order av kommendanten. Vi ser också anhopningar av fartyg, befäl och manskap. Uppenbart var det en stor kraftansamling. Här syns också båtar förtöjda vid Sandskär och Korshamnsviken, där förläggning och utspisning ordnades.

– Mängder med befäl fanns på plats men även rekryter, fortsätter Göran Lindgren. Det är troligen de meniga som kanske, inte direkt fick sätta livet till, men ändå utsättas för allvarliga risker. Det om vi ska tro bilderna på skadade händer, vems de nu var. Även grisar lär ha använts som "försökskaniner".

– Befälen däremot ser ut att må gott med bara glada miner, noterar han. Även sommargäster med marin anknytning kunde tydligen också vara med. Bland andra finns sjökapten **Björn Roos af Hjelmsäter** med på en av bilderna tillsammans med överste Schmidt.

– Så även om jag bara var liten och att händelsen inföll åtta år innan jag föddes har skrönorna varit många kring detta, som följt mig genom livet. Och det där med atombomb blev riktigt verkligt när jag själv med egna ögon kunde se den stora grop som finns på ön. Då blev den historien alldeles sann för mig. Fortfarande finns rester kvar på Sand-

Fortsättning på nästa sida

På Sandskärs militära sjömärke, som ännu finns kvar, syns den dramatiska skylten om LIVSFARLIGT den 24 september 1934.

skär. Exempelvis det militära sjömärket av järnrör med vit och svart markering på berghällen framför rören, där förbudsskylten hängde. En telefon fanns också på ön ända fram till 1950-talet. Den satt i ett plåtskåp vid en bergskant på nordvästra udden. Än i dag finns skåpet och ledningen kvar, dolda av ett stort buskage.

Göran Lindgren efterlyser nu om det finns fler som har minnen kring detta. Strömma Hembygdsförening har redovisat det unika bildmaterialet i höstens minnesskrift, så hör gärna av dig dit. Föreningen har en hemsida att gå in på: www.hembygd.se/stromma

Not: Bildmaterialet som överlämnats av HOLGER SCHMIDT som ärvt dessa efter sin far överste TORSTEN SCHMIDT visas med tillstånd från Strömma Hembygdsförening.
Text CHRISTER HEDBERG fritt efter samtal med GÖRAN LINDGREN.

Test-området på Sandskär.

Vissa sommargäster fanns tydligen med. Här syns sjökapten Björn Roos af Hjelmsäter vid sidan av överste Torsten Schmidt.

Övningen avslutad och befälen lämnar.

Belägring av Sandskär.

Krigsfartyg i Korshamnsviken.

Analyser görs i laboratoriet som troligen fanns på ön eller i ett fartyg.

Bild till höger samt nedan: Händer, troligen påverkade av kemiskt stridsmedel.

VETERINÄREN HAR ORDET

KARIN SZABÓ
Leg veterinär, Specialist i hundens och kattens sjukdomar, Värmdö Djurklinik

Allergi och hudutredning

Hudbesvär är en av de vanligaste åkommorna vi ser här på Värmdö Djurklinik. Det finns många orsaker till hudbesvär. Nedan följer en kort redogörelse för hur en hudutredning brukar gå till.

Viktigt i en hudutredning är sjukdomshistorien. Man bör fundera på hur länge djuret har haft symtom och om det är ett nytt eller återkommande problem. Har något nytt introducerats i dess miljö eller har man kanske bytt foder. Hur såg problemet ut från början? Finns det några utslag? Kliar det? Vad kom först, utslagen eller klådan? Allt det här kan hjälpa oss att komma närmre en lösning på problemet.

Om man har hudproblem med klåda eller mjäll brukar man börja med att utesluta parasiter. Detta kan göras med provtagning, t.ex. kamprov eller hudskrap. Om man inte helt kunnat utesluta parasiter med dessa metoder kan man gå vidare med ett blodprov om man misstänker rävskabb. I vissa fall kan man även behandla mot ohyra.

Vid utslag kan man ta ett prov med tops eller tejp för att se om det finns angrepp av jästsvamp eller bakterier på huden. Dessa kommer oftast till en följd av något annat hudproblem och kan vara orsak till att man inte får bukt med en annars kontrollerad underliggande hudåkomma t.ex. allergi.

Om man uteslutit parasiter men djuret ändå fortsätter att klia sig kan man misstänka allergi. Man skiljer mellan tre typer av allergi: Atopisk allergi, foderallergi samt kontaktallergi. Atopisk allergi, eller atopi, innebär att man är allergisk mot ämnen i omgivningen t.ex. pollen eller damm. Ibland kan man ha flera typer av allergi samtidigt. Det finns vissa kriterier som ska uppfyllas för att man ska misstänka allergi men ibland kan återkommande öronbesvär vara enda tecknet på att hunden är allergisk. Andra orsaker till hud- och pälsproblem kan vara t.ex. hormonella sjukdomar eller svampinfektioner av annat slag än jästsvamp. Här krävs specifik provtagning. Dessa tillstånd orsakar sällan kraftig klåda och kommer inte att tas upp i den här artikeln.

Om man då misstänker allergi brukar man börja med att sätta in en speciell kost, en så kallad eliminationsdiet, under minst åtta veckors tid. Detta måste man göra eftersom det idag inte finns några tillförlitliga blod- eller pricktester för att diagnostisera just foderallergi. I eliminationsdieten bör man använda ett protein som djuret inte tidigare träffat på, detta eftersom immunförsvaret då inte känner igen ämnet och kan reagera på det. Det kan vara svårt att hitta en ny proteinkälla eftersom man inte alltid känner till allt som ätits tidigare. Man kan då välja ett specialtillverkat foder där proteinerna är delade i mindre beståndsdelar och inte känns igen av kroppens immunförsvar lika lätt. Dessa foder får endast säljas hos veterinärer och ges först efter veterinärs ordination.

Det kan vara bra att föra en liten dagbok och notera hur mycket djuret kliar sig under eliminationsdieten. Man ska inte ge någonting annat att äta under tiden för då minskar tillförlitligheten av fodertestet. När åtta veckor gått, ger man allt djuret tidigare ätit och uppmärksammar återigen förändringar i huden och klådan. Om hudbesvären blir värre går man tillbaka till dieten och iakttar om det blir en förbättring. Man kan sedan testa olika proteinkällor i tvåveckorsperioder för att se vad som tolereras.

Värmdökatten Skorpan tvättar och kliar sig.

Bild JAN HECTOR

Om hudbesvären inte vill ge med sig och man misstänker atopi kan man gå vidare och göra ett atopitest. Detta kan göras med hjälp av ett blodprov eller ett pricktest på en rakad yta på huden. I det senare fallet bör hunden eller katten få en lugnande spruta.

Det viktigaste i en hudutredning är att man har en bra kontakt med sin veterinär så man kan få den stöttning som behövs, eftersom en hudutredning kräver både tid och tålamod. Vi hjälper dig gärna på Värmdö Djurklinik och erbjuder direktkontakt med din veterinär då du behöver det.

VÄRMDÖ DJURKLINIK

Kirurgi - Röntgen - Ultraljud - Eget lab -Tandvård
Beteendemottagning - Foderförsäljning

08-570 333 75

www.varmdodjurklinik.se

Stockholms Gårdsveterinär

Ultraljud - Hältor - Munhåleundersökningar - Akutsjukvård - Kirurgi - FEI-pass
Valp/kattungebesiktningar i hemmet - Hemavlivningar av hund och katt

070-570 79 80

www.stockholmsgv.se

Tandläkare
Anders Wahlberg

Tandhygienist
Marie Ljungberg
Direkttelefon
0733-522 263

Gustavsbergs Hamn
Tyra Lundgrens väg 6
134 40 Gustavsberg
08-570 319 80

Tandsköterska Kerstin Jorstad

Hälsar gamla och nya kunder välkomna!

martenssonsmeningar.se

MÅRTENSSONS MENINGAR

AVSLÖJAR - KOMMENTERAR - ANALYSERAR

Värmdö samarbetar för ett friskare Östersjön

Värmdö kommun kommer att samarbeta mer med andra kustkommuner i arbetet att bevara Östersjön. Genom att ansluta sig till nätverket Östersjöinitiativet ska Värmdö utbyta erfarenheter med andra kommuner och organisationer, som Vaxholms stad, Region Gotland och Trelleborgs kommun. Det beslutade kommunstyrelsen den 13 november.

Det handlar om att diskutera åtgärder och kommunala initiativ sinsemellan och ta till sig erfarenheter om andra kommuners satsningar. I Värmdö satsas bland annat på en ökad tillsyn av enskilda avlopp.

Folkomröstning om kommunens skolorganisation

Kommunfullmäktige beslutade 24 oktober 2013 att Värmdö kommun ska genomföra en folkomröstning om den kommunala skolorganisationen. Omröstningen kommer att äga rum den 25 maj 2014, samma dag som valet till EU-parlamentet.

Folkomröstningen är ett resultat av en namninsamling som gjorts i kommunen med kravet att en ny skolorganisation ska tas fram. Insamlingen resulterade i cirka 3800 namn.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att komma med förslag till frågeställning, svarsalternativ och regler för omröstningen.

Stefan Jonsson
Leg Tandläkare
allmäntandvård

Outi Aalto
Leg tandsköterska

Patrik Mofors
Leg Tandläkare
implantat och protetik

Lena Sihlén
Leg Tandhygienist,
leg Tandsköterska

Medlem av SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND

PRIVAT TANDLÄKARNA

Allmän tandvård, Hygienistbehandlingar, Implantatbehandlingar, Tandblekning, Tandreglering

Hälsans Hus Tandvård

Skogsbovägen 5
mitt emot kommunhuset

tel 570 323 88
stefan@sjdental.se
Ny hemsida: www.varmdotandlakarna.se